

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศ

ชื่อเรื่อง วาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เลขประจำหนังสือ ISBN : 978-616-399-027-3

ปีที่พิมพ์ สิงหาคม ๒๕๕๘

จำนวนหน้า ๕๓ หน้า

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๘๖
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๙๓

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๑๑๗
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๑๒๒

คำนำ

สภาปฏิรูปแห่งชาติได้ปฏิบัติภารกิจตามที่กำหนดในมาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กล่าวคือ “...ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ...” นอกจากการวิเคราะห์และกำหนด “วิสัยทัศน์และอนาคตประเทศไทย” สำหรับระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ในอนาคต เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการกำหนดประเด็น และแนวทางการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ แล้ว สภาปฏิรูปแห่งชาติ ยังได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อสนเทศ ตลอดจนประมวลความรู้ ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ โดยได้ดำเนินการต่อเนื่อง ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม หยิบยกขึ้นกำหนดเป็นวาระปฏิรูปที่สำคัญ ๆ รวม ๓๗ วาระปฏิรูป และเป็นวาระพัฒนาที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องภายหลังจากการปฏิรูปแล้ว อีก ๖ วาระพัฒนา

วาระปฏิรูปและวาระพัฒนาทั้งหมด ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ และได้ นำเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรต่อไปแล้ว

เอกสารฉบับนี้เป็นประมวลรายงานวาระปฏิรูปที่ ๓๕ ศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดำเนินการโดยคณะกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติได้จัดรวบรวมเพื่อเผยแพร่สำหรับประโยชน์สาธารณะสืบไป

สภาปฏิรูปแห่งชาติ
๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า	
คำนำ		
รายงานสรุป	๑	
รายงาน ศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ		
๑. วิเคราะห์สถานการณ์และประเด็นปัญหา	๑๒	
๒. กรอบความคิดและแนวทางการปฏิรูปด้านศิลปะและวัฒนธรรม	๒๑	
๓. ขอบเขตงานปฏิรูประยะยาว	๒๘	
๔. ขั้นตอนการปฏิบัติตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม	๒๘	
๕. เครือข่ายพันธมิตร	๓๑	
๖. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์	๓๑	
๗. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย	๓๒	
เอกสารอ้างอิง	๓๓	
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.	๓๔
ภาคผนวก ข	คณะกรรมการการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา และที่ปรึกษากรรมการ	๕๑

รายงานสรุป

วาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ*

๑. หลักการและเหตุผล

ศาสนาคือหลักคิด จริยธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ค่านิยมหมายถึงพฤติกรรม ศิลปะหมายถึงความชัดเจนในการทำงานที่หลากหลายมิติ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ภายใต้ร่มเดียวกัน คือ “วัฒนธรรม” อันหมายถึง วิถีชีวิต ซึ่งเป็นผลผลิตของสังคม ส่วนสังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจ ถ้าเปรียบเทียบประเทศของเรากับต้นไม้ ส่วนที่เป็นลำต้นคือสังคม ส่วนที่เป็นรากเหง้าคือ เศรษฐกิจ ส่วนที่เป็นเรือนยอดคือการเมือง ซึ่งดอกและผลก็คือ ศิลปะและวัฒนธรรม

สังคมไทยเป็นสังคมที่ “รุ่มรวย” และ “ลุ่มลึก” ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมในหลายมิติ อาทิ การมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งที่เกิดจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา และพื้นที่ การมีพื้นที่กายภาพสำหรับการเรียนรู้มากมาย เช่น พิพิธภัณฑ์ หอแสดงผลงานทางศิลปะ หอแสดงดนตรีและศิลปวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ และพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ การมีกิจกรรมทางศิลปะ และวัฒนธรรมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ก็ยังมีศิลปินที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ มีสถาบันการศึกษามากกว่า ๑๐๐ สถาบันที่จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะและวัฒนธรรม ครอบคลุมทุกสาขาวิชา ทั้งวรรณศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ดุริยางคศาสตร์ คีตศิลป์ โสตศิลป์ มณฑนศิลป์ นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ทัศนศิลป์ วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ศิลปกรรมศาสตร์ ศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรมศาสตร์ และอักษรศาสตร์ โดยสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ได้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรม ออกสู่สังคมไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐,๐๐๐ คน

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมในหลายมิติเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรม การสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตทางวัฒนธรรม การส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว และการกีฬา ดังเห็นได้จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ขึ้นมาทำงานร่วมกับ คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้ให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานภายในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีโครงการลงทุนของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลรับภาระการลงทุนในด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นเงิน ๓,๕๗๖ ล้านบาท นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีความตื่นตัวในการก้าวเข้าสู่การเป็น ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างประชาคมอาเซียนที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชนเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีสาระสำคัญสองประการ คือ การพัฒนามนุษย์และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

* รายงานนี้จัดทำโดยคณะกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา โดยผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ และได้นำเสนอถึงคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๘

ขณะที่ศิลปะและวัฒนธรรมสามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในมิติต่าง ๆ ทั้งทางตรงและอ้อม ทั้งที่เป็นผลตอบแทนที่สามารถประเมินค่าได้ (Tangible Benefits) เช่น การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายสินค้าและบริการของงานศิลปะหรือวัฒนธรรมนั้นโดยตรง การลดค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดค่าครองชีพในชุมชน และผลตอบแทนที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ (Intangible Benefits) เช่น สภาพความเป็นอยู่ที่ดีอกุศลกัน สภาพสังคมอยู่เย็นเป็นสุข สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งผลกระทบดังกล่าวนำไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ทั้งทุนทางกายภาพ (Physical Capital and Value) เป็นสินทรัพย์ที่มีตัวตนประเมินค่าได้ เป็นทุนที่อ้างสิทธิประโยชน์ในอนาคตได้ เช่น สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า ยี่ห้อ สิทธิทางการค้า ความรู้ภูมิปัญญา ทักษะและศักยภาพของมนุษย์ การบริหารจัดการที่ดี คุณค่าทุนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมูลค่าสูงขึ้น

ในสภาพปัจจุบันการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม โดยภาพรวมไม่อาจที่จะเป็น “เครื่องมือ” ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ยังไม่อาจยกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีสุขภาวะ ที่จะเป็น “เป้าหมาย” ในเรื่องความดี ความงามและความสุขที่แท้จริง และยังไม่อาจทำให้เกิดความภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศชาติ ที่จะเป็น “เป้าหมาย” ในเรื่องการนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนาโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม ที่จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาชาติได้ในที่สุดได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ โดยโครงสร้างและกระบวนการอันเนื่องมาจากการขาดดุลภาพเชิงอำนาจในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง จุดยืนของการพัฒนา และการบริหารจัดการ กล่าวคือ ภาคประชาชน ในฐานะที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและผู้เสพ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสาน โดยผู้สร้างและผู้เสพส่วนหนึ่งอาจไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งแม้ว่าจะได้พยายามทำหน้าที่ในการ ส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสาน หากก็ยังมีพลังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริง

การดำเนินงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะที่องค์กรภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย และกำกับดูแล ในขณะที่องค์กรธุรกิจเอกชน มีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนหลัก ด้วยการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างกระแสความนิยม เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของธุรกิจตนเอง แต่ภาคประชาชนกลับไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงแสดงผลงานศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมและจริงจัง ดังจะเห็นได้ว่า พิพิธภัณฑ์ หอแสดงศิลปะ วัฒนธรรม สถานศึกษาที่เปิดสอนทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ร้านอาหาร และโรงแรม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นสนับสนุนเฉพาะกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ ภายใต้ “คุณค่าเทียม” มากกว่า “คุณค่าแท้” อันก่อให้เกิดภาวะลดน้อยถอยลงอย่างต่อเนื่องจนอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “ของเก่าก็หาย ของใหม่ก็หด” การส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมโดยภาพรวมจึงมีลักษณะแห้วงวัน กระจัดกระจาย ไม่ทั่วถึงประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีการสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขอย่างตรงจุดและตรงประเด็น

“ก่อนที่เราจะคิดเป็นอะไร ต้องรู้ให้ได้ก่อนว่า อะไรที่ทำให้เราเป็นเรา วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดความเป็นเรา เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นคุณค่าอันอุดมสมบูรณ์ที่เรามีอยู่จำเป็นต้องฟื้นฟูในลักษณะ “เลือกที่จริง ทิ้งที่เท็จ” เพื่อสร้างพื้นฐานเข้มแข็งให้วัฒนธรรมได้เป็นคุณค่าของคนอย่างแท้จริง จนพัฒนาเป็นมูลค่าและอารยวัฒนธรรม ดุจคَمْขวานที่เป็นเอกภาพเดียวกันกับสันขวาน สมตามอุปมาสำนวนของแผนที่ประเทศไทย ปัจจุบันนอกจากคَمْขวานจะบิ่นร่อยแล้วใบขวานยังขึ้นสนิมด้วย นี่เป็นเหตุผลที่วัฒนธรรมจำเป็นต้องปฏิรูป”

๒. ประเด็นการปฏิรูป

๒.๑ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ (ราชการ) ภาคเอกชน (ธุรกิจ) และภาคประชาชน (สังคม)

๒.๒ การจัดตั้งองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานงานด้านศิลปะ วัฒนธรรม อันหลากหลาย ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน สร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของการจัดการ ระบบและกลไกที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาแบบมีส่วนร่วมในทุกระดับ ทั้งการประชุมสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น

๒.๓ การจัดให้มีแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน เพื่อการพัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม การกำหนดนโยบาย แนวทางการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม

๒.๔ การส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ สำหรับกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ ครอบคลุม ทัวถึงและต่อเนื่อง สร้างการมีส่วนร่วม สร้างและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม

๒.๕ การจัดตั้งให้มีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกองทุนระดับชาติเพื่อสนับสนุนการดำเนินการภายใต้แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และสนับสนุนสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมระดับชาติ ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสร้างและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๖ การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม และจริยธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมในครั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งตัวศิลปินที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาชน ผู้ประกอบการ ที่เป็นทั้งผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมเป็นไปด้วยความรอบคอบ และได้รับฟังความเห็นอย่างครบถ้วน คณะกรรมาธิการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา ได้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากศิลปิน ประชาชน ผู้ประกอบการ และภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ การรับฟังความคิดเห็น คณะกรรมการมีการเดินทางไปศึกษาดูงานและการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๓.๑.๑ การเดินทางไปศึกษาดูงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อรับฟังความคิดเห็นของศิลปินประชาชน และหน่วยงานราชการ ณ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

๓.๑.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานและรับฟังความคิดเห็นด้านศิลปะและวัฒนธรรมของศิลปิน ประชาชน และหน่วยงานราชการ ณ ลานเฉลิมพระเกียรติ (ลานน้ำพุพญานาค) และห้องประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคาย ระหว่างวันที่ ๒ - ๓ เมษายน ๒๕๕๘

๓.๑.๓ การรับฟังความคิดเห็นของเครือข่ายศิลปินภาคกลาง ประชาชน และหน่วยงานราชการ ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘

๓.๑.๔ การเชิญนางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการจัดตั้งกองทุนด้านศิลปะและวัฒนธรรม ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ รัฐสภา

๓.๒ การทบทวนเอกสาร งานวิจัย และรวบรวมข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

หนังสือ

สำนักงานปฏิรูป (สปร.). มติสมัชชาปฏิรูประดับชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิกี จำกัด, ๒๕๕๔)

วรรณณา เจริญพลนภัชชัย และคณะ. (๒๕๕๗). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกฎหมายศิลปวัฒนธรรมไทย. รายงานการวิจัย สนับสนุนโดย มูลนิธิสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน

อโณทัย นิตินพ, ศุภพร สุวรรณภักดี และวริณัฐ พิทักษ์วงศ์วาน. (๒๕๕๖). รายงานการวิจัยจัดตั้งสภาศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เกศินี จุฑาวิจิตร. (๒๕๕๘). การสื่อสารกับสังคม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ และอุมารินทร์ ตูลารักษ์. (๒๕๕๔). “ข้อสรุปการประชุมกลุ่มย่อยคิดศิลป์การประชุมสมัชชาเครือข่ายศิลปิน.” ใน สรุปเวทีระดมความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติจดหมายเหตุนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๖

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๒

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. ....

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๖

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมว่าด้วยเงื่อนไขและรายละเอียดของ โครงการหรือกิจกรรมที่ขอรับการอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๖

เว็บไซต์

ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ๒๕๕๖-๒๕๕๙ กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม http://www.culture.go.th/subculture3/images/M_images/yutasat2556-2559.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗)

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ “แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรภาคประชาชน”, <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=552331> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗)

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม <http://www.ocac.go.th/index.php?module=page&page=detail&id=13> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗)

Space4All “พื้นที่ศิลปะ ต่อพื้นที่พาณิชย์ 3:34 โมเดลใหม่ Thailand Only ไม่ตามกันฝรั่ง” ๑ มีนาคม ๒๕๕๕, https://m.facebook.com/note.php?note_id=256552234425834&_ft_ (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ ๑๖ เรื่องที่ ๕ สังคมและวัฒนธรรมไทย. ค้นเมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๘, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html>

“การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.” (๒๕๕๕). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, เล่มที่ ๑๖ เรื่องที่ ๕ สังคมและวัฒนธรรมไทย. ค้นเมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๘, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html>

“มิติเวทีสมัชชาเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูปภาคกลาง ด้านทัศนศิลป์” (๒๕๕๔). **สรุปเวทีระดมความคิดและรับฟังความคิดเห็นประชาชน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=324

ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ๒๕๕๖-๒๕๕๙. (๒๕๕๗). กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, จาก http://www.culture.go.th/subculture3/images/M_images/yutasat2556-2559.pdf

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ.๒๕๕๖. (๒๕๕๗). สืบค้นเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program 2-3.jsp?top_serl=99306729

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) **แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรภาคประชาชน.** ค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=552331>

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการปกป้องฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพนั้น มี ๖ ประการ คือ

๔.๑ ข้อจำกัดทางกฎหมาย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ (๑) การใช้อำนาจของรัฐเพื่อกำหนดนโยบายทางด้านศิลปวัฒนธรรมในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้มีการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรม (๒) การให้ความรู้และการจัดการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม (๓) การกีฬา และ (๔) การอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมงานด้านศิลปวัฒนธรรม นั้น พบว่ากฎหมายมีจุดอ่อนและข้อจำกัด อันทำให้ภาคประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่

โดยสรุป กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ดังนี้

๔.๑.๑ ด้านการบูรณาการร่วมกัน และองค์ประกอบคณะกรรมการ ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมที่ไม่เสมอภาคกัน

๔.๑.๒ ด้านการใช้มิติทางวัฒนธรรมที่กลมกลืนกับวิถีชุมชน

๔.๑.๓ ด้านพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

๔.๑.๔ ด้านการบริหารจัดการกองทุน

๔.๒ ลักษณะการทำงานของภาครัฐส่วนใหญ่เป็นการทำงานเชิงรับ

๔.๓ การขาดกลไกการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

๔.๔ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะในด้านต่าง ๆ ขาดความเข้มแข็งและไม่มีเครือข่ายที่กว้างขวาง

๔.๕ ศิลปินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานศิลปะไม่ได้รับการคุ้มครองผลงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

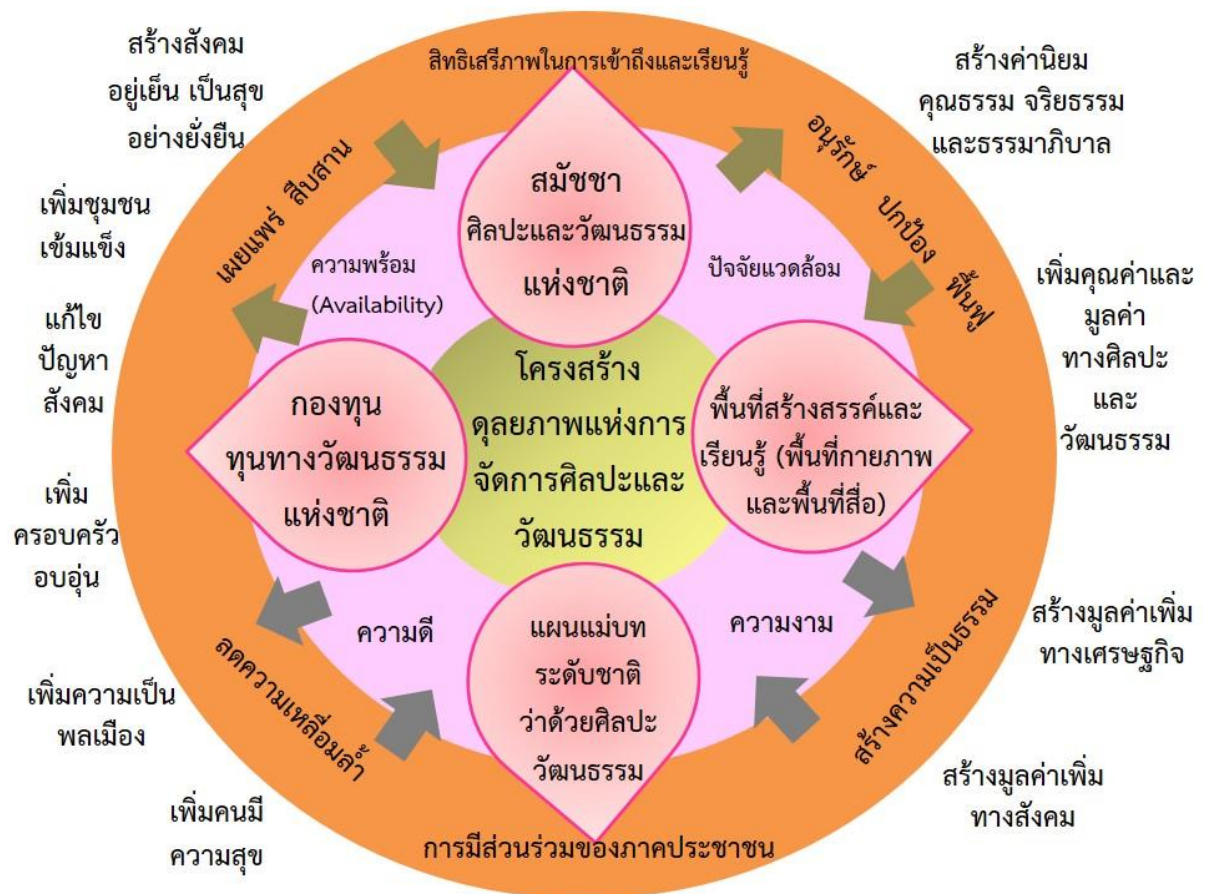
๔.๖ อิทธิพลจากศิลปวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาครอบงำวิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทย

โดยสรุปจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาดังกล่าว การปฏิรูปด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงจำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างคุณภาพในการบริหารจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน การจัดทำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน การจัดตั้งองค์กรสมาชิกศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อ

ทุกรูปแบบ การจัดให้มีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกองทุนภาคประชาสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วม และการจัดการของภาคประชาชน และการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และเข้าถึง ศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม และจริยธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๕. ข้อเสนอปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ

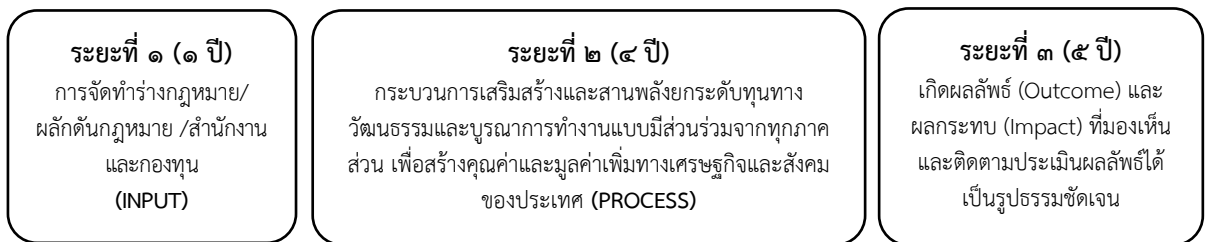
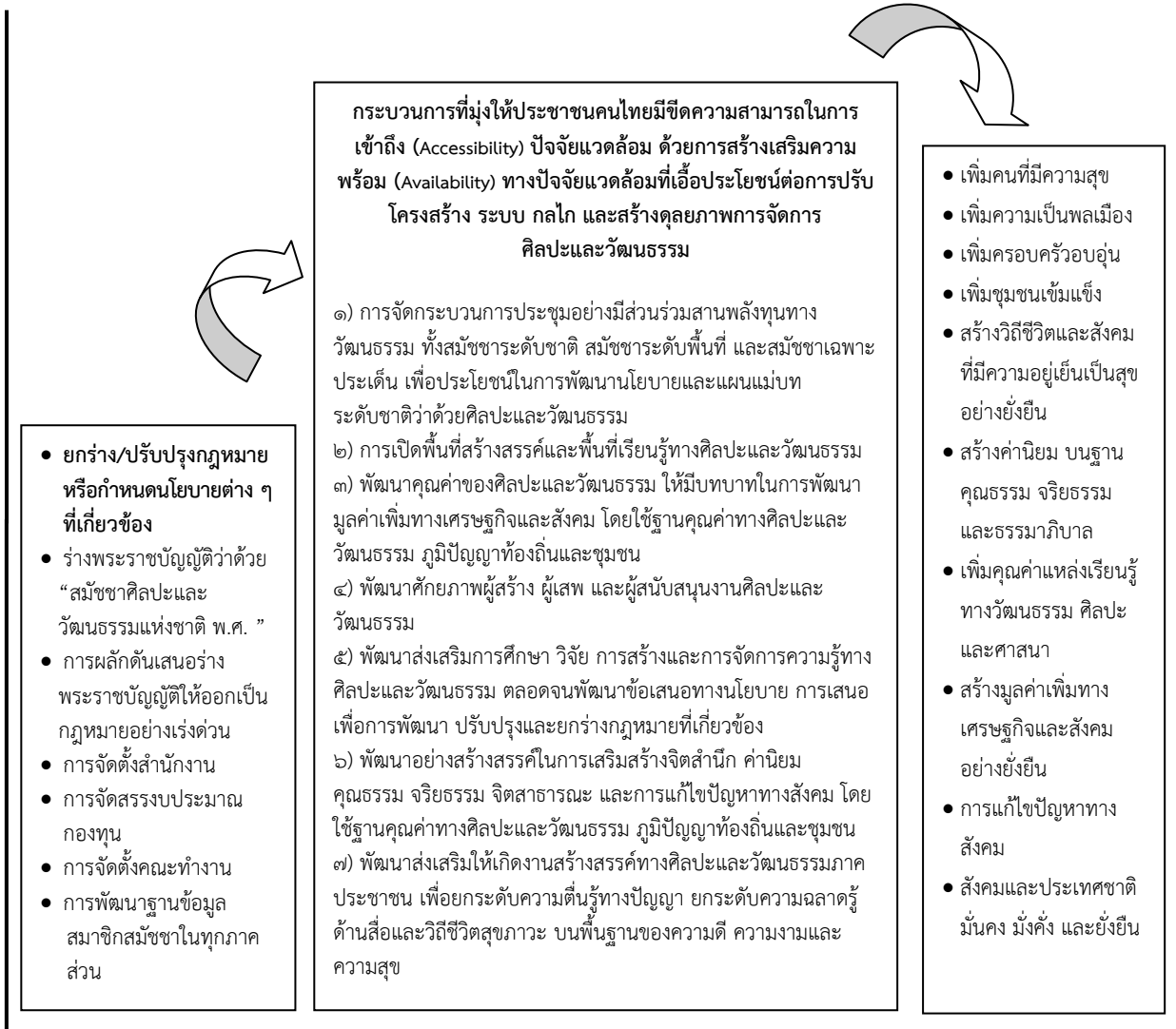
เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาาระบบและกลไกระดับปฏิบัติการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ของงานศิลปะและวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ จึงขอเสนอมาตรการและขั้นตอนการปฏิรูป ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบความคิด “ยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม”

จากกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีจุดคานงัด (Levers) คือ ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ พ.ศ. .... มีกรอบเวลาระยะเวลา ๑๐ ปี แบ่งขั้นตอนการปฏิรูปเป็น ๓ ระยะ ตามภาพที่ ๒ ขั้นตอน การปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม ดังนี้คือ

จุดคานงัด (Lever) ได้แก่

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย “สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....”
การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ ๒ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม
ทั้งนี้ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม
มีกรอบเวลาระยะเวลา ๑๐ ปี แบ่งขั้นตอนการปฏิรูปเป็น ๓ ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ ๑ (๑ ปี) กระบวนการเตรียมปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การจัดทำและเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระยะแรก การจัดทำงบประมาณและสำนักงานที่จำเป็น ได้แก่ การยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วย “สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....” การผลักดันเสนอร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติให้ออกเป็นกฎหมายอย่างเร่งด่วน พร้อมด้วยการจัดตั้งสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีกองทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติสนับสนุนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิกองค์กรหน่วยงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมในทุกภาคส่วน

ระยะที่ ๒ (๔ ปี) กระบวนการเสริมสร้างและสานพลังยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและบูรณาการ ทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ประชาชนคนไทยมีขีดความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ปัจจัยแวดล้อม ด้วยการสร้างเสริมความพร้อม (Availability) ทางปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการปรับโครงสร้าง ระบบกลไก และสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม โดยกระบวนการที่สำคัญได้แก่

๑) การจัดการกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม ที่สานพลังทุนทางวัฒนธรรมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ ทั้งในการจัดการกระบวนการประชุมสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

๒) กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง พื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๓) กระบวนการ พัฒนาคูณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีบทบาทในการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน

๔) กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างดุลยภาพการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๕) กระบวนการพัฒนาส่งเสริมการศึกษา วิจัย การสร้างและการจัดการความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาข้อเสนอทางนโยบาย การเสนอเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงและยกย่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

๖) กระบวนการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน

๗) กระบวนการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมภาคประชาชน เพื่อยกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีชีวิตสุขภาวะ บนพื้นฐานของความดี ความงามและความสุข

ระยะที่ ๓ (๕ ปี) เกิดผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ที่มองเห็นและติดตามประเมินผลลัพธ์ได้เป็นรูปธรรมชัดเจน ตามเป้าหมายและตัวชี้วัด ที่มุ่งเน้นการเพิ่มคนที่มีความสุข เพิ่มความเป็นพลเมือง เพิ่มครอบครัวอบอุ่น เพิ่มชุมชนเข้มแข็ง และสร้างวิถีชีวิตและสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างค่านิยม บนฐานคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล เพิ่มคุณค่าแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ศิลปะ และศาสนา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาชาติอารยประเทศได้ในที่สุด

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อ ๕

- ๖.๑ เกิดการปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ๖.๒ เกิดการปฏิรูปเพื่อสร้างดุลยภาพแห่งการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม
- ๖.๓ เกิดแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน
- ๖.๔ เกิดการจัดตั้งองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ๖.๕ เกิดการจัดตั้งกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ๖.๖ เกิดการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง พื้นที่อนุรักษณ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม
- ๖.๗ บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะและวัฒนธรรม ค่านิยม และจริยธรรมอย่างเท่าเทียมกัน
- ๖.๘ เพิ่มคนที่มีความสุข เพิ่มความเป็นพลเมือง เพิ่มครอบครัวอบอุ่น เพิ่มชุมชนเข้มแข็ง และสร้างวิถีชีวิตและสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จในข้อ ๖

- ๗.๑ แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน นำไปสู่สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ๗.๒ เกิดองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อสร้างดุลยภาพแห่งการจัดการศิลปะและวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน และเกิดการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็นทั่วประเทศ
- ๗.๓ เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม พื้นที่ทางกายภาพด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ศิลปินทุกสาขาในพื้นที่ได้มีโอกาสแสดงผลงานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและตำบล รายการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่สื่อในสัดส่วนที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับรายการทั้งหมด ในช่วงเวลาการออกอากาศที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหลัก เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕
- ๗.๔ เกิดกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อสนับสนุนแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

๗.๕ เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอด ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและตำบล เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

๗.๖ เกิดสำนักในคุณค่าของงานศิลปะ วัฒนธรรม องค์ความรู้ใหม่ด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่ได้รับการผลิตและเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

๗.๗ เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและแพร่หลาย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

๗.๘ เกิดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประโยชน์มีคุณค่าจากการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีวิถีชีวิตสุขภาวะเพิ่มขึ้นอย่างแพร่หลาย

รายงาน

วาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ*

๑. วิเคราะห์สถานการณ์ และประเด็นปัญหา

“ศาสนา” คือ หลักคิด

“จริยธรรม” เป็นหลักปฏิบัติ

“ค่านิยม” หมายถึง พฤติกรรม

“ศิลปะ” หมายถึง ความชัดเจนในการทำงานที่หลากหลายมิติ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อยู่ภายใต้ร่มเดียวกัน คือ “วัฒนธรรม” อันหมายถึง วิถีชีวิต ซึ่งเป็นผลผลิตของสังคม ส่วนสังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจ ถ้าเปรียบเทียบประเทศของเรากับต้นไม้ ส่วนที่เป็นลำต้นคือสังคม ส่วนที่เป็นรากเหง้าคือ เศรษฐกิจ ส่วนที่เป็นเรือนยอดคือการเมือง ซึ่งดอกและผลก็คือ ศิลปะและวัฒนธรรม

สังคมไทยเป็นสังคมที่ “รู้มั่ว” และ “ลุ่มลึก” ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมในหลายมิติ อาทิ การมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งที่เกิดจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา และพื้นที่ การมีพื้นที่กายภาพสำหรับการเรียนรู้มากมาย เช่น พิพิธภัณฑ์ หอแสดงผลงานทางศิลปะ หอแสดงดนตรีและศิลปวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ และพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ การมีกิจกรรมทางศิลปะ และวัฒนธรรมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น มหกรรมดนตรีและศิลปะนานาชาติ เทศกาลละครเวที เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ เทศกาลศิลปะ การแสดงดนตรีคลาสสิก ลูกทุ่ง ป๊อป ละครเพลง เป็นต้นนอกจากนี้ก็ยังมีศิลปินที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศหลายท่าน หลายสาขาทั้งทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม การออกแบบ สิ่งทอ แฟชั่น ภาพยนตร์ การแสดง ดนตรี ฯลฯ และมีสถาบันการศึกษามากกว่า ๑๐๐ สถาบันที่จัดการเรียนการสอนด้านศิลปะและวัฒนธรรม ครอบคลุมทุกสาขาวิชา ทั้งวรรณศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ดุริยางคศาสตร์ คีตศิลป์ โสตศิลป์ มณฑนศิลป์ นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ทัศนศิลป์ วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ศิลปกรรมศาสตร์ ศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรมศาสตร์ และอักษรศาสตร์ โดยสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ได้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรม ออกสู่สังคมไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐,๐๐๐ คน^๑

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมในหลายมิติเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยทุนทางวัฒนธรรม การสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตทางวัฒนธรรม การส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว และการกีฬา^๒ ดังเห็นได้จาก

* รายงานนี้จัดทำโดยคณะกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา โดยผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ และได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๘

^๑ อนันท์ นิตพน, ศุภพร สุวรรณภักดี และวริณารัฐ พิทักษ์วงศ์วาน. (๒๕๕๖). โครงการวิจัยจัดตั้งสภาศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ: กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓-๑๔.

^๒ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้จัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น โดยให้คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทยที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนในทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเมื่อปี ๒๕๕๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน) ให้มีการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและจัดให้มีการพัฒนาในรูปแบบพิเศษ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และบริเวณที่เกี่ยวข้องที่มีความพร้อมทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว การลงทุนและความเข้มแข็งของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมดังกล่าวให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการบริหารจัดการที่มีลักษณะเฉพาะคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ขึ้นมาทำงานร่วมกับ คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้ให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานภายในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีโครงการลงทุนของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลรับประกันการการลงทุนในด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นเงิน ๓,๕๗๖ ล้านบาท^๓ นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีความตื่นตัวในการก้าวเข้าสู่การเป็น ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างประชาคมอาเซียนที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชนเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีสาระสำคัญสองประการ คือ การพัฒนามนุษย์และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

ขณะที่ศิลปะและวัฒนธรรมสามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในมิติต่าง ๆ ทั้งทางตรงและอ้อม ทั้งที่เป็นผลตอบแทนที่สามารถประเมินค่าได้ (Tangible Benefits) เช่น การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายสินค้าและบริการของงานศิลปะหรือวัฒนธรรมนั้นโดยตรง การลดค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดค่าครองชีพในชุมชน และผลตอบแทนที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ (Intangible Benefits) เช่น สภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่เกี่ยวเนื่องกัน สภาพสังคมอยู่เย็นเป็นสุข สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งผลกระทบดังกล่าวนำไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งทุนทางกายภาพ (Physical Capital and Value) เป็นสินทรัพย์ที่มีตัวตนประเมินค่าได้ เป็นทุนที่อ้างสิทธิประโยชน์ในอนาคตได้ เช่น สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า ยี่ห้อ สิทธิทางการค้า ความรู้ภูมิปัญญา ทักษะและศักยภาพของมนุษย์ การบริหารจัดการที่ดี คุณค่าทุนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมูลค่าสูงขึ้น

แม้ว่าสังคมไทยจะรุ่มรวยและลุ่มลึก และแม้ว่ารัฐบาลไทยจะเห็นความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมในหลายมิติ แต่การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมโลกผ่านสื่อต่าง ๆ ทุกรูปแบบ ตลอดจนพื้นฐานการศึกษาของไทยที่หลีกเลี่ยงจากศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าเดิม ทำให้คนไทยและสังคมไทยอ่อนแอตั้งแต่ฐานราก ขาดการยึดโยงและเชื่อมโยงระหว่างหลักศาสนา จริยธรรม และค่านิยม^๔

“ก่อนที่เราจะคิดเป็นอะไร ต้องรู้ให้ได้ก่อนว่า อะไรที่ทำให้เราเป็นเรา วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดความเป็นเรา เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นคุณค่าอันอุดมสมบูรณ์ที่เรามีอยู่จำเป็นต้องฟื้นฟูในลักษณะ “เลือกที่จริง ทั้งที่แท้จ” เพื่อสร้างพื้นฐานเข้มแข็งให้วัฒนธรรมได้เป็นคุณค่าของคนอย่างแท้จริง จนพัฒนาเป็นมูลค่าและอารยวัฒนธรรม ดุจคَمْขวานที่เป็นเอกภาพเดียวกันกับสันขวานสมตามอุปมาสำนวนของแผนที่ประเทศไทย ปัจจุบันนอกจากคَمْขวานจะบิ่นร่อยแล้วใบขวานยังขึ้นสนิมด้วย นี่เป็นเหตุผลที่วัฒนธรรมจำเป็นต้องปฏิรูป”

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลและมีผลกระทบต่อกันและกัน สังคมไทยในอดีตที่เคยมีวิถีชีวิตเรียบง่ายภายใต้วัฒนธรรมเกษตรกรรม เมื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทมากขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากร ในขณะที่เกษตรกรส่วนหนึ่งในชนบทเข้ามาเป็นกรรมกร

^๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๖

^๔ เจริญชัย ขนไพโรจน์ และอมารินทร์ ตูลารักษ์. “ข้อสรุปการประชุมกลุ่มย่อยคิดศิลป์ การประชุมสมัชชาเครือข่ายศิลปิน, สรุปรวบรวมความคิดและรับฟังความคิดเห็นประชาชน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ. คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป, คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป: กรุงเทพฯ: ธันวาคม ๒๕๕๔. หน้า ๑๑๐

ในโรงงานอุตสาหกรรม กรรมกรทำงานก่อสร้าง และคนงานหรือลูกจ้างในสถานบริการต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งก็ขายที่ดินให้กับนายทุน เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หรือมีเช่นนั้นก็ทำการเพาะปลูกพืชไร่ ในลักษณะเกษตรอุตสาหกรรม การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต วิธีชีวิต วิธีคิดและสถานภาพของตนเอง อันเรียกรวม ๆ ว่า วัฒนธรรม เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้นำมาซึ่งปัญหาสังคมนานัปการ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เน้นการทำตัวเองให้กลมกลืนกับจักรวาล และการสร้างดุลยภาพระหว่างความต้องการทางวัตถุกับทางจิตใจที่มีผลทำให้ผู้คนต้องพึ่งพากันเอง และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มาเป็นสังคมสมัยใหม่ที่เน้นความเจริญทางวัตถุและการเป็นปัจเจกบุคคล ในขณะที่ค่านิยมทางวัฒนธรรมเปลี่ยนเป็นการเน้นการควบคุมจักรวาลแทน อันเป็นผลต่อมาให้เกิดการใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เพื่อการผลิตผลผลิตทางเศรษฐกิจจนเกินความจำเป็น ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วโดยไม่จำเป็น^๕ ค่านิยมแบบไทย ๆ คุณธรรม จริยธรรมบนพื้นฐานของหลักศาสนาถูกทำให้สั่นคลอนและถูกแทนที่ด้วยค่านิยมแบบใหม่ในโลกทุนนิยมและสังคมบริโภคนกลายเป็นสังคมที่มีแต่ความโลภและความเห็นแก่ตัว ศิลปะและวัฒนธรรมได้ถูกทำให้เป็น “สินค้า” ที่มีแต่เปลือกโดยขาดความเชื่อมโยงกับรากเหง้าและคุณค่าที่แท้จริง

การสร้างสังคมอุดมศิลปะไม่อาจอยู่ได้โดยปราศจากผู้ชมผู้เสพที่มีคุณภาพ ผู้ชมผู้เสพที่มีคุณภาพจะต้องเป็นผู้ที่เข้าถึงศิลปะที่แท้จริง ไม่ใช่ “ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย” ที่ถูกปั้นและถูกกรอกหูด้วยการโฆษณาชวนเชื่อนานาชนิด จนกลายเป็น “ผู้เสพสื่อ” ที่ถูกชักจูงตามคำสั่งของสื่อโดยไม่ได้สนใจคุณค่าแท้ของศิลปะ และเข้าใจเพียงว่าศิลปะเป็นสินค้าแห่งความบันเทิงเท่านั้น หากคนไทยและสังคมไทยไม่รู้เท่าทันสื่อและไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ตระหนักถึงคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ขาดการน้อมนำและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และไม่มีกระบวนการวางรากฐานเชิงระบบ จะทำให้สังคมทั้งสังคมขาดภูมิคุ้มกันทางปัญญา อันเป็นผลต่อมาให้การพัฒนาคนบนรากฐานของศาสนา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน^๖

ในสภาพปัจจุบันการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม โดยภาพรวมไม่อาจที่จะเป็น “เครื่องมือ” ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ยังไม่อาจยกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีสุขภาวะ ที่จะเป็น “เป้าหมาย” ในเรื่องความดี ความงามและความสุขที่แท้จริง และยังไม่อาจทำให้เกิดความภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศชาติ ที่จะเป็น “เป้าหมาย” ในเรื่องการนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนานโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม ที่จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาชาติได้ในที่สุดได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ โดยโครงสร้างและกระบวนการอันเนื่องมาจากการขาดดุลยภาพเชิงอำนาจในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง จุดยืนของการพัฒนา และการบริหารจัดการ กล่าวคือ ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม ในฐานะที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและผู้เสพ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสาน โดยผู้สร้างและผู้เสพส่วนหนึ่งอาจไม่เข้าใจ

^๕ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ ๑๖ เรื่องที่ ๕ สังคมและวัฒนธรรมไทย. ค้นเมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๘, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html>

^๖ มติเวทีสมัชชาเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูปภาคกลาง ด้านทัศนศิลป์, สรุปรวที่ระดมความคิดและรับฟังความคิดเห็นประชาชน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ. คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป, คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป: กรุงเทพฯ: ธันวาคม ๒๕๕๔. หน้า ๑๕๘.

และไม่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งแม้ว่าจะได้พยายามทำหน้าที่ในการ ส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสาน หากก็ยังมีพลังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริง

การดำเนินงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะที่องค์กรภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย และกำกับดูแล ในขณะที่องค์กรธุรกิจเอกชน มีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนหลัก ด้วยการนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างกระแสความนิยม เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของธุรกิจตนเอง แต่ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมกลับไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงแสดงผลงานศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมและจริงจัง ดังจะเห็นได้ว่า พิพิธภัณฑ์ หอแสดงศิลปะ วัฒนธรรม สถานศึกษาที่เปิดสอนทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ร้านอาหาร และโรงแรม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นสนับสนุนเฉพาะกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ ภายใต้ “คุณค่าเทียม” มากกว่า “คุณค่าแท้” อันก่อให้เกิดภาวะลดน้อยถอยลงอย่างต่อเนื่องจนอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “ของเก่าก็หาย ของใหม่ก็หด” การส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมโดยภาพรวมจึงมีลักษณะแห้ววัน กระจัดกระจาย ไม่ทั่วถึงประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีการสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขอย่างตรงจุดและตรงประเด็น

คุณภาพแห่งการบริหารจัดการระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน อันนำไปสู่การส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน โดยมีรูปแบบที่หลากหลายในการขับเคลื่อน นับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดคานงัดของการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคประชาชนไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพนั้น มี ๖ ประการ คือ^๑

๑.๑ ข้อจำกัดทางกฎหมาย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ (๑) การใช้อำนาจของรัฐเพื่อกำหนดนโยบายทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้มีการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่งานด้านศิลปะและวัฒนธรรม (๒) การให้ความรู้และการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม (๓) การกีฬา และ (๔) การอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม นั้นพบว่า กฎหมายมีจุดอ่อนและข้อจำกัด อันทำให้ภาคประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่

โดยสรุป กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ดังนี้^๒

๑.๑.๑ ด้านการบูรณาการร่วมกัน และองค์ประกอบคณะกรรมการ ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนมีสัดส่วนที่ไม่เสมอภาคกัน

ประเทศไทยมีกฎหมายจำนวนมากที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม แต่กฎหมายเหล่านั้นกลับเป็นการส่งเสริมเฉพาะด้านเฉพาะสาขา ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและขาดการบูรณาการร่วมกัน ส่วนองค์กรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดก็มี

^๑ วรรณภา เจริญพลนภัชชัย และคณะ. (๒๕๕๗). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกฎหมายศิลปวัฒนธรรมไทย. รายงานการวิจัยสนับสนุนโดย มูลนิธิสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน, หน้า ๗๑-๗๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ลักษณะต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างของงบประมาณเพื่อใช้ดำเนินการภายในองค์กรของตัวเอง ในขณะที่เนืองานก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงและซ้ำซ้อนกัน

องค์ประกอบของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่กำกับดูแลตามกฎหมายแต่ละฉบับ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในสัดส่วนที่มากกว่าภาคประชาชน อีกทั้งกรรมการโดยตำแหน่งหรือผู้แทนหน่วยงานของรัฐ ก็พบว่ามีการกำหนดตำแหน่งซ้ำซ้อนกันในกฎหมายหลายฉบับ ส่วนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากบุคคลภายนอกก็ไม่ได้เป็นตัวแทนจากภาคประชาชนอย่างแท้จริง แต่ส่วนใหญ่มาจากการคัดสรรจากหน่วยงานของรัฐ ทำให้เสียงบประมาณที่จะผลักดันแนวคิดหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยลำพังถ้าปราศจากการสนับสนุนจากกรรมการที่มาจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยกำหนดให้มีสภาวัฒนธรรมขึ้นประกอบด้วยตัวแทนเครือข่ายวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ตัวแทนเครือข่ายเหล่านี้มิได้มีการแบ่งแยกตามสาขาอาชีพหรือตามความถนัดในแต่ละด้าน ดังนั้น ตัวแทนที่มาจากศิลปะและวัฒนธรรมสาขาหนึ่ง ๆ อาจไม่ทราบหรือเข้าใจถึงสภาพปัญหาของผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปะและวัฒนธรรมสาขาอื่น ๆ ได้อย่างถ่องแท้ และก็ไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรมแต่อย่างใด เนื่องจากสภาวัฒนธรรมทำหน้าที่แค่เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๑.๑.๒ ด้านการใช้มิติทางวัฒนธรรมที่กลมกลืนกับวิถีชุมชน

บทบาทการดำเนินการด้านวัฒนธรรมในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นการรับนโยบายหรือแนวทางการดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมจากส่วนกลาง และยังไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้มิติทางวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิต อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมา คนในชุมชนผู้ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไม่มีอำนาจที่จะอนุรักษ์หรือสร้างคุณค่าให้แก่วัฒนธรรมด้วยตัวเอง เพราะมีผู้นำที่เป็นผู้กำหนด “วิธีการ” หรือ “วิถีคิด” ในการปฏิบัติ ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการวัฒนธรรมบางส่วนยังขาดความมั่นใจ ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ขาดทักษะและการมองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการดำเนินการ อีกทั้งหน่วยงานของรัฐ ชุมชน และองค์กรภาคประชาชน ต่างคนต่างมีข้อมูล แต่ไม่มีทิศทางร่วมกัน ผลที่เกิดขึ้นคือทำให้คนในชุมชนสับสนและตัดสินใจไม่ได้ว่าจะรับแนวทางจากผู้นำแล้วนำมาผสมผสานกับความเป็นชุมชนของตนได้อย่างไร^๙ ซึ่งหากมีกฎหมายส่งเสริมให้ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมในทุกด้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรมตั้งแต่ต้น ก็จะลดปัญหาการขาดการใช้มิติทางวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้

๑.๑.๓ ด้านพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ด้วยความที่ภาครัฐอาจเห็นว่า การเพิ่มพื้นที่สาธารณะให้ศิลปินได้แสดงผลงาน หรือการสนับสนุนหรือช่วยเหลือให้ศิลปินได้มีพื้นที่สาธารณะแสดงผลงานทางศิลปะโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำสุด หรือสนับสนุนให้มีพื้นที่สาธารณะแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนให้ครอบคลุมทั่วทุกภาคของประเทศ มิใช่ปัญหาสำคัญ ประกอบกับภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้าน ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรมอย่างแท้จริง จึงไม่สามารถผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่การส่งเสริมและเผยแพร่พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่และเกิดผลสำเร็จ ปัญหาข้อจำกัดด้านพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการ

^๙ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรภาคประชาชน. ค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=552331>

เรียนรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม จึงไม่ได้รับการแก้ไข ส่งผลให้ปัจจุบันการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรมประสบปัญหาการไม่มีพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ที่ไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่าย หรือพื้นที่ที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำสุดอย่างเพียงพอทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมของไทย แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศวัย ซึ่งหากแก้ไขปัญหาเรื่องพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรมได้ จะเป็นการขยายโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงและเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสำหรับศิลปิน ประชาชนชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ก็จะเป็นฐานของอาชีพ รายได้ และโอกาสในการพัฒนา และในที่สุดก่อให้เกิดบรรยากาศของการสร้าง การเสพ การวิจารณ์ การเปรียบเทียบ และยกระดับผลงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมในอนาคต ทั้งนี้ ปัญหาข้อจำกัดด้านพื้นที่สาธารณะเพื่อการแสดงผลงานและการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ได้รับเสียงสะท้อนจากศิลปิน ประชาชนชาวบ้าน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและภาคประชาชนมาอย่างต่อเนื่อง

๑.๑.๔ ด้านการบริหารจัดการกองทุน

โดยความเป็นจริง การจัดตั้งกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมมีอยู่แล้ว เช่น กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด และกองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย แต่กองทุนเหล่านี้ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ที่จำกัด การบริหารจัดการเงินกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมด้านศิลปะและวัฒนธรรมจึงถูกจำกัดตามกรอบหลักการของกฎหมาย หรือนโยบายที่คณะกรรมการตามกฎหมายหรือคณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนดไว้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านปริมาณเงินกองทุนที่สามารถนำมาใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น กรณีของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมซึ่งเป็นกองทุนหมุนเวียนขึ้นในกรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม โดยภาคเอกชนและภาคชุมชนมีสิทธิขอรับการอุดหนุนจากกองทุนได้ แต่จะต้องสอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมของชาติในเรื่องการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่งานวัฒนธรรมด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาต่อไปถึงระเบียบคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ว่าด้วยเงื่อนไขและรายละเอียดของโครงการหรือกิจกรรมที่ขอรับการอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕ พบว่า ข้อ ๕ กำหนดให้โครงการที่เสนอเพื่อขอรับการอุดหนุนจากกองทุนได้ ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมหรือการเผยแพร่งานวัฒนธรรม ในประเภทงานศิลปวัฒนธรรม ๓ สาขา ได้แก่ สาขาทัศนศิลป์ สาขาวรรณศิลป์ และสาขาศิลปะการแสดง เท่านั้น^{๑๐} ขณะที่ในความเป็นจริงศิลปวัฒนธรรมมีมากกว่า ๓ สาขา เช่น สาขาสังคีตศิลป์ นาฏศิลป์ และศิลปะพื้นบ้านแขนงต่าง ๆ เป็นต้น

^{๑๐} โครงการที่เสนอเพื่อขอรับการอุดหนุนจากกองทุน ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมหรือการเผยแพร่งานวัฒนธรรม ในประเภทงานศิลปวัฒนธรรม ๓ สาขา ได้แก่ สาขาทัศนศิลป์ สาขาวรรณศิลป์ และสาขาศิลปะการแสดง
- (๒) ต้องก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยจัดขึ้นเพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและจะต้องไม่มีผลกระทบต่อศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชาติ
- (๓) ต้องมีความชัดเจนในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น สถานที่พื้นที่เป้าหมาย เพื่อจัดแสดงงาน จำนวนผลงาน ช่องทางการเผยแพร่ผลงาน รูปแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และระยะเวลาที่แน่นอนในการดำเนินงาน เป็นต้น
- (๔) ผลผลิตของโครงการต้องมีความชัดเจน โดยปรากฏในรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหรือวัฒนธรรมชิ้นใหม่หรือกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ และสามารถวัดผลผลิตได้

นอกจากนี้ ในข้อ ๖^{๑๑} ของระเบียบดังกล่าว ยังได้กำหนดลักษณะของโครงการที่ไม่อยู่ในข่ายในการให้การอุดหนุน เช่น การจัดหาครุภัณฑ์ ซึ่งข้อเท็จจริงในปัจจุบันเยาวชนไทยที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยยังขาดการเรียนรู้หรือเข้าถึงในศิลปวัฒนธรรมหลายสาขา โดยเฉพาะด้านสังคีตศิลป์ ซึ่งสาเหตุหนึ่งมาจากข้อจำกัดในอุปกรณ์การเรียนการสอน เพราะอุปกรณ์การศึกษาและเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นมีราคาค่อนข้างสูง ขณะที่กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไม่ได้ให้การอุดหนุนด้านการจัดหาครุภัณฑ์ ซึ่งบรรดาอุปกรณ์การศึกษาและอุปกรณ์ประเภทเครื่องดนตรีและนาฏศิลป์ต่างก็จัดอยู่ในหมวดของครุภัณฑ์

ในส่วนของข้อจำกัดในด้านปริมาณเงินกองทุนเพื่อนำมาใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม นับว่าเป็นอุปสรรคประการสำคัญที่ทำให้กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมไม่สามารถดำเนินงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเกิดความต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากการวิเคราะห์กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ซึ่งกองทุนมีจุดอ่อนตรงที่การให้การสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรม ทำได้ไม่กว้างขวาง เนื่องจากเงินดอกผลมีจำนวนจำกัด (ประมาณปีละ ๘ ล้านบาท) และกองทุนมีอุปสรรคตรงที่การให้การสนับสนุนงบประมาณ ด้านนโยบายวัฒนธรรมของรัฐบาลยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานให้เกิดเป็นรูปธรรมที่มีผลชัดเจนและต่อเนื่อง^{๑๒} ซึ่งหากสามารถผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนสร้างเสริมศิลปะและวัฒนธรรมเป็นกองทุนภาคประชาสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชนให้มีผลบังคับใช้ได้ การส่งเสริมงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมจะสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและกระจายสู่ประชาชนทุกภาคส่วน โดยมีงบประมาณในการดำเนินการอย่างเพียงพอ

อีกตัวอย่างหนึ่ง ได้แก่ กรณีของกองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยตามพระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑ มีข้อจำกัดตรงที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนเกี่ยวกับการให้การอุดหนุนหรือให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ขอรับการส่งเสริมเพื่อดำเนินงานด้านศิลปะร่วมสมัย ตลอดจนการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย (มาตรา ๑๔^{๑๓} และมาตรา ๑๗^{๑๔})

^{๑๑} ข้อ ๖ ลักษณะของโครงการดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในข่ายในการให้การอุดหนุน

(๑) โครงการจัดแสดงผลงานศิลปะนิพนธ์ ภาพนิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นไปตามหลักสูตรข้อบังคับของสถานศึกษา

(๒) การจัดหาครุภัณฑ์ การจัดซื้อที่ดิน สิ่งก่อสร้างอาคาร หรือการปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร

(๓) โครงการที่ไม่สามารถอ้างอิงรายละเอียดต่าง ๆ ที่แน่นอนได้ มีวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน หรือกระบวนการดำเนินงานไม่ชัดเจน

(๔) โครงการประเภทสังสรรค์ จัดประชุม ชุมนุม เสวนา ศึกษาดูงานของกลุ่มต่าง ๆ

(๕) โครงการที่อาจมีผลกระทบต่อศีลธรรมจริยธรรม ขนบประเพณีที่ดีงาม

^{๑๒} ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ๒๕๕๖-๒๕๕๙ กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม http://www.culture.go.th/subculture3/images/M_images/yutasat2556-2559.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗)

^{๑๓} มาตรา ๑๔ ผู้ประกอบอาชีพหรือดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล มูลนิธิ สมาคม หรือสถานศึกษา ถ้าประสงค์จะขอรับการอุดหนุนหรือกู้ยืมเงินจากกองทุนเพื่อดำเนินงานด้านศิลปะร่วมสมัย ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมต่อสำนักงาน โดยจัดทำโครงการขอรับการส่งเสริมซึ่งต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อผู้ขอรับการส่งเสริม ชื่อสมาชิกทั้งหมดของผู้ขอรับการส่งเสริมในกรณีที่เป็นกลุ่มบุคคลชื่อกรรมการบริหารในกรณีที่เป็นมูลนิธิหรือสมาคม หรือชื่อผู้บริหารในกรณีที่เป็นสถานศึกษา

(๒) รายละเอียดแห่งสิทธิทรัพย์สิน หนี้สิน และภาระผูกพันต่าง ๆ ของผู้ขอรับการส่งเสริม

(๓) รายละเอียดของโครงการ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินงานระยะเวลาในการดำเนินโครงการ แผนปฏิบัติการ สถานที่ ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

(๔) ชื่อของผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อื่นพร้อมรายละเอียดในการให้การสนับสนุน

(๕) รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

^{๑๔} มาตรา ๑๗ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนเกี่ยวกับการให้การอุดหนุนหรือให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ขอรับการส่งเสริม ตลอดจนการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยตามพระราชบัญญัตินี้

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย” หมายความว่า ศิลปะที่สร้างสรรค์ จากความคิดและประยุกต์อย่างบูรณาการโดยมีวัฒนธรรมเป็นฐานรากสำคัญในการสร้างสรรค์เพื่อรับใช้สังคม (มาตรา ๓ บทนิยามคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย”^{๑๔}) จึงทำให้ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม ในบางด้านที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นศิลปะร่วมสมัย เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ไม่มีโอกาสได้รับการอุดหนุนจากกองทุน เป็นต้น

๑.๒ ลักษณะการทำงานของภาครัฐส่วนใหญ่เป็นการทำงานเชิงรับ

กฎหมายหลายฉบับที่กำหนดให้มีกองทุนหรือทุนหมุนเวียนโดยมีวัตถุประสงค์ในการ ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่จะกำหนดกระบวนการให้ภาครัฐต้องรอการร้องขอจากบรรดาศิลปิน หรือผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมและต้องการรับการสนับสนุนงบประมาณ โดยที่ภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพ ในการทำงานเชิงรุก ผลก็คือการให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและด้านอื่น ๆ ไม่กระจายอย่างทั่วถึงและ เสมอภาคเท่าเทียมกัน เพราะมีบรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะจำนวนไม่น้อยที่ขาดการสนับสนุนและ ไม่ทราบว่า จะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ได้แรงสนับสนุนจากภาครัฐ การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ที่ผ่านมาก็มีลักษณะกระจุกตัวและทุ่มเทให้กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มที่มีชื่อเสียงและมีโอกาสทำผลงาน สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ งบประมาณที่เหลืออยู่ก็ไม่เพียงพอที่จะจัดสรรให้แก่บรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงาน ด้านศิลปะอื่น ๆ ที่ด้อยโอกาสหรือห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ

นอกจากนี้ เงินที่ให้การสนับสนุน ส่วนใหญ่ก็มีลักษณะให้เปล่า ไม่ปรากฏชัดว่ามีการ ติดตามประเมินผลว่าได้นำเงินที่ได้รับการสนับสนุนไปใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดการพัฒนาหรือต่อยอด งานศิลปะและวัฒนธรรมในด้านนั้น ๆ ในระยะยาวหรือไม่ อย่างไร

๑.๓ การขาดกลไกการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

การขาดองค์กรภาคประชาชนที่จะรองรับการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ทำให้ขาดกลไกหลักในการเชื่อมโยง ประสานงานและบูรณาการระหว่างภาคส่วน ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐก็ขาดความเข้าใจในงานศิลปะและวัฒนธรรม จึงส่งเสริม สนับสนุนศิลปะและวัฒนธรรมไม่ตรงจุด ไม่ตรงประเด็น ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย อาทิ การทำงานที่ ซ้ำซ้อน การไม่มีเงินทุนสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ กลุ่มศิลปินไม่มีอำนาจต่อรอง และการถูกจำกัด พื้นที่ในการแสดงศักยภาพ เป็นต้น

๑.๔ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะในด้านต่าง ๆ ขาดความ เข้มแข็ง และไม่มีเครือข่ายที่กว้างขวาง

ในปัจจุบัน การรวมตัวกันของกลุ่มศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะยังไม่เข้มแข็ง เพียงพอ เนื่องจากบรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะ การสร้างสรรค์งานส่วนใหญ่ก็จะเป็นไปเพื่อการเลี้ยงชีพ ดังนั้น การรวมกลุ่มของบรรดาผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปะและวัฒนธรรมสาขาเดียวกันหรือด้านเดียวกันจึงมีอยู่ อย่างกระจัดกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ และศิลปินบางสาขาที่ขาดพื้นที่ในการเผยแพร่ผลงาน เนื่องจากแนวคิด ในระบบทุนนิยมเข้ามามีอิทธิพล ทำให้ทุกอย่างต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง พื้นที่สาธารณะที่ไม่มี ค่าใช้จ่ายหรือค่าใช้จ่ายน้อยก็หายได้ยากในปัจจุบัน

^{๑๔} มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “ศิลปะร่วมสมัย” หมายถึง ศิลปะที่สร้างสรรค์จากความคิดและประยุกต์อย่างบูรณาการ โดยมี วัฒนธรรมเป็นฐานรากสำคัญในการสร้างสรรค์เพื่อรับใช้สังคม

กรณีที่มีการเรียกร้องในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของบรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะ ซึ่งมักจะมีตัวแทนกลุ่มศิลปินเป็นผู้เรียกร้อง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้นำกลุ่มที่มาจากเพียงบางกลุ่มเท่านั้นโดยที่มิได้เป็นตัวแทนจากบรรดาผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมด้านนั้น ๆ ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม นอกจากศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะแล้ว ยังมีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านประวัติศาสตร์ที่ถือว่ามีส่วนสำคัญในการสืบทอดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่จะต้องผลักดันให้มีการรวมกลุ่มผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมในสาขาและด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน และต้องมีตัวแทนภาคประชาชนที่มาจากการคัดเลือกของผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่สื่อสารและส่งผ่านแนวคิด รวมถึงข้อเสนอถึงทิศทางในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕ ศิลปินหรือผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานศิลปะไม่ได้รับการคุ้มครองผลงานอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพเพียงพอ

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอว่าผลงานของศิลปินถูกลอกเลียนแบบหรือถูกละเมิดลิขสิทธิ์ หรืออาจมีกรณีที่ศิลปินบางคนถูกนำภาพไปเผยแพร่เพื่อโฆษณาสินค้าหรือบริการในทางที่เสื่อมเสียโดยที่ศิลปินผู้นั้นไม่รู้เห็นยินยอมด้วย และแม้ว่าจะมีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น และให้ความคุ้มครองสิทธินักแสดงก็ตาม แต่ศิลปินผู้นั้นก็ต้องเรียกร้องขอความเป็นธรรมด้วยตัวเอง กว่าที่ภาครัฐจะเข้ามาช่วยเหลือหรือให้ความคุ้มครองก็เป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นบางอย่างก็ไม่อาจเยียวยาให้กลับคืนมาได้ ส่วนหนึ่งก็มาจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงตัวศิลปินไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ดีพอ กลุ่มศิลปินในสาขาหรือในด้านนั้น ๆ ไม่มีการรวมตัวเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองบรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะที่อยู่ในวงการเดียวกันได้

๑.๖ อิทธิพลจากศิลปะและวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาครอบงำวิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทย

ทุกวันนี้คนไทยรับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เกือบจะตลอดเวลา ดังปรากฏจากกระแสเกาหลีญี่ปุ่นที่กำลังมาแรง ทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยที่คลั่งไคล้ในศิลปวัฒนธรรมต่างชาติแทนที่จะเป็นศิลปวัฒนธรรมไทย ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยถูกแทรกซึมและเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับจนแทบไม่เหลือเค้าเดิม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่สังคมโลก จึงต้องอาศัยความร่วมมือและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านวัฒนธรรม เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมนับว่าเป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความมั่นคงของชาติ

โดยสรุปจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาดังกล่าว การปฏิรูปด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงจำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างคุณภาพในการบริหารจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน การจัดทำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน การจัดตั้งองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ การจัดให้มีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกองทุนภาคประชาสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วม และการจัดการของภาคประชาชน และการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม และจริยธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๒. กรอบความคิดและแนวทางการปฏิรูปด้านศิลปะและวัฒนธรรม

จากการศึกษาสถานการณ์และประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงนำมาสู่ข้อสรุปกรอบและประเด็นการปฏิรูปด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ๖ ประการ คือ

๑) การสร้างดุลยภาพการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ (ราชการ) ภาคเอกชน (ธุรกิจ) และภาคประชาชน (สังคม)

๒) การจัดตั้งองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมอันหลากหลาย ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน สร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของการจัดการ ระบบและกลไกที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาแบบมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ทั้งการประชุมสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น

๓) การจัดทำมีแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน เพื่อการพัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม การกำหนดนโยบาย แนวทางการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม

๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ สำหรับกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ ครบคลุม ทัวถึงและต่อเนื่อง สร้างการมีส่วนร่วม สร้างและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม

๕) การจัดตั้งให้มีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกองทุนระดับชาติเพื่อสนับสนุนการดำเนินการภายใต้แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และสนับสนุนสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมระดับชาติ ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสร้างและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

๖) การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๒.๑ กรอบหลักการปฏิรูป (Conceptual Design & Conceptual Framework)

“ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

ศิลปะและวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม สร้างเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ยกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีสุขภาวะ บนพื้นฐานของความคิดดี ความงาม และความสุข ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศชาติ ตลอดจนสามารถนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนานโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแบบอย่างของนานาชาติชั้นนำระดับโลก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องส่งเสริมการสานพลังยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและบูรณาการการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้าน ศิลปิน นักวิชาการ เอกชน

และองค์กรภาครัฐ ให้เกิดคุณภาพการจัดการและพัฒนานโยบายสาธารณะทางวัฒนธรรม และเกิดการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม จึงสมควรมีนโยบายและกฎหมายรองรับให้เกิดองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติสนับสนุนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๒.๒ วิสัยทัศน์และเป้าหมายหลักภายในปี ๒๕๗๕

ประชาชนคนไทยเป็นศูนย์กลางแห่งการบูรณาการในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ การเข้าถึง การมีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพการบริหารจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ กองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดแผนแม่บทระดับชาติ ว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม การเกิดพื้นที่สร้างสรรค์กายภาพและพื้นที่สื่อสารณะเพื่อการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทั่วถึง มีคุณภาพและหลากหลาย พัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บนฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนานโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญหาทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างนานาอารยประเทศ

๒.๓ ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูป

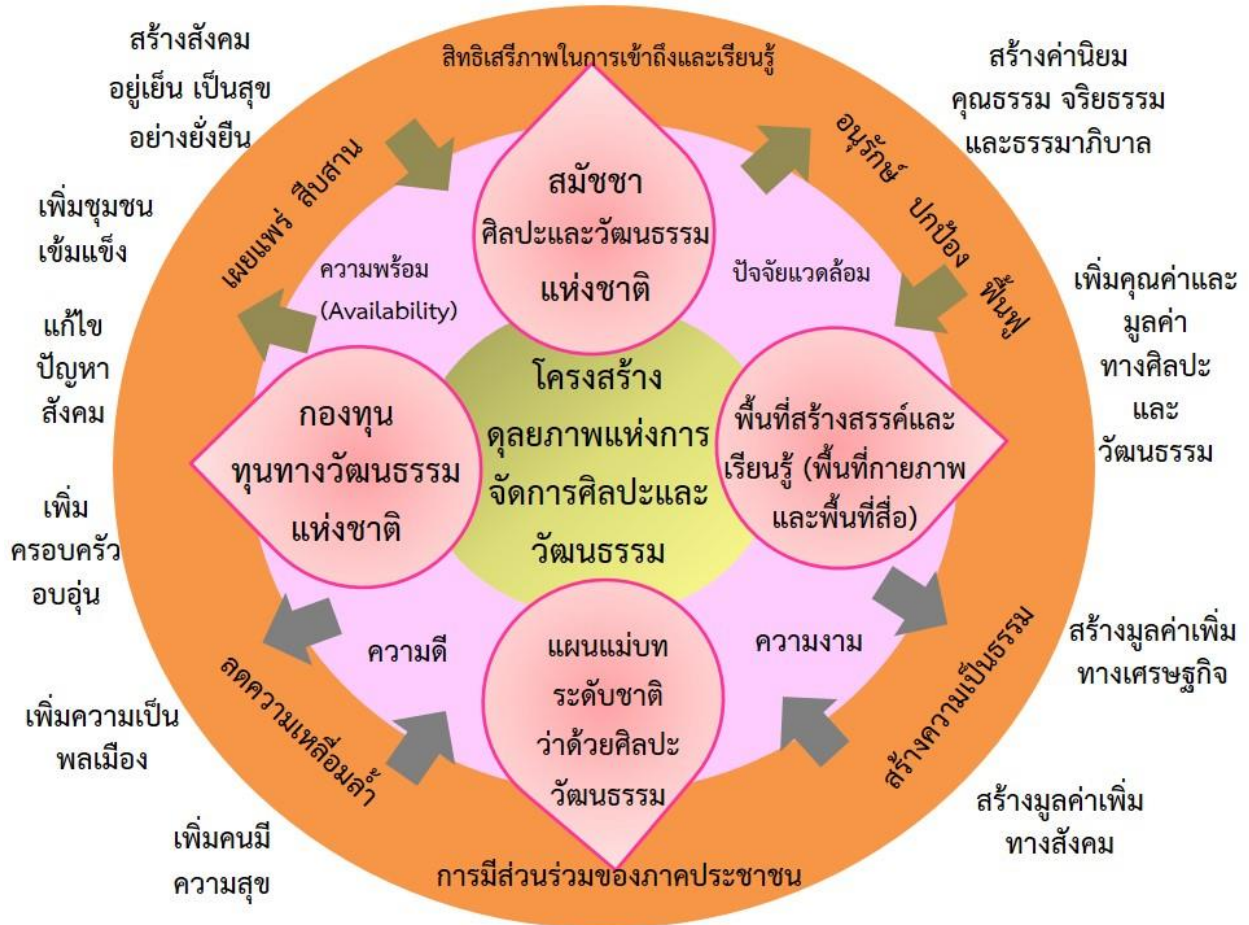
ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งให้ประชาชนคนไทยมีขีดความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ปัจจัยแวดล้อม ด้วยการสร้างเสริมความพร้อม (Availability) ทางปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการปรับโครงสร้าง ระบบ กลไก และสร้างคุณภาพแห่งอำนาจการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความดี ความงาม และความสุขของมิตินานศิลปะและวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การเพิ่มคนที่มีความสุข เพิ่มความเป็นพลเมือง เพิ่มครอบครัวอบอุ่น เพิ่มชุมชนเข้มแข็ง และสร้างวิถีชีวิตและสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างค่านิยม บนฐานคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล เพิ่มคุณค่าแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ศิลปะ และศาสนา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาทางสังคม นั้น มียุทธศาสตร์ ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ คือ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อการสร้างคุณภาพแห่งอำนาจการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในระยะยาว และส่วนที่ ๒ คือ มาตรการเร่งด่วนเพื่อปกป้อง พื้นฟู สืบสาน อนุรักษ์ และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๑ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อสร้างคุณภาพแห่งอำนาจการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์หลักของการปฏิรูป คือ การสร้างคุณภาพการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน ซึ่งในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้กำหนดเป็น ๔ ยุทธศาสตร์ย่อย คือ การสร้างความยั่งยืนด้วยแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน การสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของการจัดการ ระบบและกลไก ด้วยองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสร้างศักยภาพในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องด้วยกองทุนสร้างเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชน และการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลาย

กรอบความคิดรวบยอดของการปฏิรูป และความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันระหว่าง ยุทธศาสตร์หลักและยุทธศาสตร์ย่อย ปรากฏรายละเอียดดังแผนภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ กรอบความคิดรวบยอดของ “ยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม”

๒.๓.๑ ยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมภายใต้ การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน

แผนแม่บท (Master Plan) หมายถึง นโยบายและแผนงานหลักขององค์กรหรือ หน่วยงานหนึ่ง ๆ ที่มุ่งตอบวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์หลัก โดยแผนงานนี้จะถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบและ เป็นแนวทางให้แผนงานย่อยต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างสอดคล้องและอยู่ในทิศทางเดียวกัน

การกำหนดให้มีแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมี ส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน คือการกำหนดให้มีนโยบาย แผนงาน แนวทางและมาตรการในการ พัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและครบวงจร ทั้งจะต้องเป็นแผน หลักที่กำหนดนโยบาย แนวทางการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม อย่างบูรณาการทั้งในเชิงรุกและเชิงลึก ให้มีทั้ง “คุณค่า” และ “มูลค่าเพิ่ม” ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ นโยบายการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมอันดี งามและทรงคุณค่าของชาติและของท้องถิ่น นโยบายการคุ้มครองดูแลรักษา บูรณะซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้

ทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น แหล่งภูมิบ้านภูมิเมือง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นชุมชน เพื่อชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากอัตลักษณ์และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญาจากคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม การใช้ศิลปะและวัฒนธรรมในการสร้างค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และการแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อการขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับบูรณาการวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาชาติอารยประเทศได้มากที่สุด โดยต้องมีแนวทางดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) สนับสนุนการพัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณภาพการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

(๒) สนับสนุนอย่างสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน และคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๓) สนับสนุนการพัฒนาคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีบทบาทในการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๔) ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ สื่อสร้างสรรค์และกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง พัฒนา อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๕) ส่งเสริมให้เกิดงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมภาคประชาชน เพื่อการยกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีชีวิตสุขภาวะ บนพื้นฐานของความคิดดี และความงาม

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม

(๗) ส่งเสริมการศึกษา วิจัย การสร้างและการจัดการความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม

๒.๓.๒ ยุทธศาสตร์การจัดตั้งองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

การจัดให้มีองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่มีองค์ประกอบสมาชิกที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่คำนึงถึงการมีกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และทั่วถึงในการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ยังหมายรวมถึง การจัดการกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม ที่สานพลังทุนทางวัฒนธรรมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ โดยเฉพาะภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้าน ศิลปิน นักวิชาการ เอกชนและองค์กรภาครัฐ ทั้งในการจัดกระบวนการประชุมสมัชชา ระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น เพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะนโยบายสาธารณะ รวมถึงแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ จะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยหนุนเสริมการทำงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้มีลักษณะบูรณาการกันมากขึ้น ทั้งยังเสริมการทำงานกับภาครัฐให้คล่องตัวยิ่งขึ้น โดยการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาชนในลักษณะที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน เน้นการทำงานบูรณาการกับหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในเชิงบูรณาการ เน้นการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายความเข้มแข็งของการจัดการ ระบบและกลไกที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเสนอแนะและผลักดันให้มีมาตรการทางภาษีที่จูงใจให้หน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนหรือองค์กรอิสระที่สนับสนุนกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรมแก่สาธารณะ โดยไม่หวังผลกำไร ทั้งนี้ ในการจัดตั้งและการดำเนินการขององค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ จะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล

ภารกิจหลักขององค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ คือการผลักดันการพัฒนางานด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาในระดับนโยบายและแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อผลักดันให้มีการจัดทำแผนการส่งเสริมและสนับสนุนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับคณะกรรมการหรือสมาชิกองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มาจากหลากหลายสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่

(๑) สมาชิกประเภทผู้ประกอบการอาชีพศิลปินหรือปฏิบัติงานด้านศิลปะ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านต่าง ๆ เช่น คีตศิลป์ ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ ศิลปะการแสดง มัณฑนศิลป์ ภาพยนตร์ สถาปัตยกรรม การออกแบบ ศิลปะประยุกต์ เป็นต้น

(๒) สมาชิกซึ่งมาจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วประเทศ

(๓) สมาชิกประเภทผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและให้ปริญญาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม

(๔) สมาชิกประเภทผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม

(๕) สมาชิกประเภทผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนาคุ้มครองหรือช่วยเหลือในด้านเด็กเยาวชน ด้านผู้พิการ ด้านผู้สูงอายุ ด้านชาติพันธุ์ ด้านครอบครัว ด้านสตรี ด้านสื่อสารมวลชน ด้านสาธารณสุข ด้านผู้บริโภค และด้านแรงงาน

๒.๓.๓ ยุทธศาสตร์การจัดตั้งกองทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ

รัฐต้องจัดให้มีกองทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม การดำเนินงานของคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ และดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมทุกระดับ ทั้งสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล

กรอบแหล่งงบประมาณของกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย

(๑) เงินทุนประเดิมจากรัฐบาล และเงินอุดหนุนอื่นจากรัฐบาลตามที่คณะรัฐมนตรี

กำหนด

(๒) เงินบำรุงกองทุนที่จัดเก็บจากภาษีสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐบาล

กำหนดให้ ไม่เกินร้อยละ ๑.๕ ของภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ

(๓) เงินสมทบหรือเงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจาก

ต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๔) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินการ

(๕) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของกองทุน

๒.๓.๔ ยุทธศาสตร์การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ

การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ในด้านพื้นที่ทางกายภาพ ปัจจุบันมีพื้นที่สาธารณะอยู่มากมาย อาทิ พุดบาศ ถนน สถานีขนส่งสาธารณะ สถานที่ราชการ ได้ถูกยึดเป็นพื้นที่โฆษณาสินค้า พื้นที่เหล่านี้โดยเฉพาะในเขตเมือง ควรปรับใหม่ภายใต้แนวคิดการสร้างพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนทั้งในฐานะที่เป็นผู้สร้างและผู้เสพศิลปะ ซึ่งสามารถพัฒนาไปถึงขั้นการจัดบริเวณทางศิลปะในเขตเมืองได้ การขยายพื้นที่ให้กับศิลปะและวัฒนธรรมภาคประชาชน เป็นเรื่องเร่งด่วนเพราะการแก้ปัญหาพื้นที่จะนำไปสู่การขยายโอกาสของประชาชนในการเรียนรู้และเข้าถึงศิลปะที่หลากหลาย สำหรับศิลปินผู้สร้างงานก็จะได้รับประโยชน์จากการมีอาชีพและโอกาสในการพัฒนาและเป็นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ในด้านพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งคลื่นความถี่เป็นสาธารณะนั้น ปัจจุบันมีหลายช่องทางครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ สื่อโทรทัศน์ ประกอบด้วยโทรทัศน์แบบไม่บอกรับสมาชิกระบบภาคพื้นดิน (terrestrial television) หรือ ฟรีทีวี (free TV) จำนวนทั้งหมด ๖ สถานี (สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส) และฟรีทีวีที่ออกอากาศในระบบดิจิตอลอีก ๔๒ ช่องโทรทัศน์ระบบเคเบิล (cable television) จำนวนประมาณ ๙๙๐ สถานี และโทรทัศน์ระบบดาวเทียม (satellite television) จำนวน ๕๙๖ ช่องรายการ วิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย สถานีวิทยุกระจายเสียง (คลื่นหลัก) จำนวน ๕๒๕ สถานี และวิทยุกระจายเสียงชุมชน ณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๖,๕๙๙ สถานี^{๑๖}

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนจำนวน ๖๓ ล้านคน หรือร้อยละ ๙๘ ของประชาชนคนไทย สามารถเข้าถึงกิจการโทรทัศน์ได้ ในขณะที่ประชาชนจำนวน ๔๐ ล้านคน สามารถเข้าถึงกิจการวิทยุกระจายเสียง โดยมีประชาชนเพียง ๑๒ ล้านคนเท่านั้นที่เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์^{๑๗} ดังนั้นจึงเห็นว่ากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลสูงต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

การส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ในด้านพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ เป็นมาตรการเร่งด่วนที่สามารถทำได้ทันทีโดยความ

^{๑๖} เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารกับสังคม. (นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2557), หน้า ๑๒๗.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๒๖.

ร่วมมือกับชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดพื้นที่การจัดแสดงผลงานศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง หลากหลายมิติ เป็นประจำและต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดเขตพื้นที่ศิลปะและวัฒนธรรม การสร้างศูนย์ ศิลปะและวัฒนธรรมระดับชาติในภูมิภาคต่าง ๆ การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากหอประชุม สโมสร ลาน เวทีที่มี อยู่แล้ว โดยเฉพาะพื้นที่ของหน่วยงานราชการและสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ก็อาจมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ วัฒนธรรมที่หลากหลาย มีคุณภาพ ครอบคลุมความสนใจของคนทุกเพศวัยในชุมชน มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงปัญญา เช่น เวทีการรับฟังและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเจ้าภาพในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อ แบบคู่ขนานไปกับการจัดกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ มาตรการเร่งด่วนเพื่อปกป้อง พื้นที่ สืบสาน อนุรักษ์ และพัฒนาศิลปะและ วัฒนธรรม

๒.๔.๑ การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงและเรียนรู้ศิลปะ และ วัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

รัฐต้องเร่งรัดให้ทุกชุมชนท้องถิ่นมี “พื้นที่สร้างสรรค์” หรือ “แหล่งเรียนรู้” เป็น พื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่สาธารณะสำหรับจัดแสดงผลงานทางศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลายประเภท สาขา เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่น ศิลปินพื้นบ้านมีเวทีในการเผยแพร่ผลงาน ส่วนผู้เสวกก็ได้มีโอกาสในการเข้าถึงและ เรียนรู้้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ต้องมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลัก ภายใต้การออกแบบและ บริหารจัดการโดยชุมชนหรือองค์กรภาคประชาชน

๒.๔.๒ ใช้มาตรการทางภาษีแก่ผู้สนับสนุนหรือให้การส่งเสริม เผยแพร่งานศิลปะและ วัฒนธรรม

รัฐต้องใช้มาตรการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้ประกอบการหรือองค์กรภาคธุรกิจ ที่สนับสนุน หรือเปิดพื้นที่ หรือเข้าร่วมการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์หรือแหล่งเรียนรู้ทาง ศิลปะและวัฒนธรรมโดยไม่หวังผลกำไร

๒.๔.๓ กำหนดให้มีรายการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่สื่อ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับรายการทั้งหมด ในช่วงเวลาการออกอากาศที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหลัก

รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จะต้องกำหนดให้วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งสถานี วิทยุกระจายเสียง (คลื่นหลัก) วิทยุกระจายเสียงชุมชน โทรทัศน์แบบไม่บอกรับสมาชิกระบบภาคพื้นดินหรือ ฟรีทีวี โทรทัศน์ระบบเคเบิล และโทรทัศน์ระบบดาวเทียม มีรายการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่สื่อ ในสัดส่วนที่เหมาะสม อย่างน้อยร้อยละ ๒๕ เมื่อเปรียบเทียบกับรายการทั้งหมด โดยออกอากาศในช่วงเวลา ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหลัก และกำหนดให้มีหน่วยงานหลักในการออกอากาศฟรีทีวีที่ออกอากาศใน ระบบดิจิทัลช่อง ๖ ช่องศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม^{๑๘}

๒.๔.๔ บทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานของศิลปิน

ควรมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานของศิลปินหรือ ผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะมิให้ถูกละเมิดหรือนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย เพราะผลงานของเหล่า บรรดาศิลปินหรือผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะไม่ว่าจะมีชื่อเสียงหรือไม่ก็ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ จึงสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองและมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่า

^{๑๘} โทรทัศน์ระบบดิจิทัลในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/โทรทัศน์ระบบดิจิทัลในประเทศไทย>

จะเป็นการให้คำปรึกษา เข้าช่วยเหลือด้านคดีความและการชดใช้เยียวยาความเสียหายในเบื้องต้น หรือการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

๓. ขอบเขตงานปฏิรูประยะยาว

ขอบเขตงานปฏิรูประยะยาว ในระยะเวลากรอบการปฏิรูป ๑๐ ปี ประกอบด้วย

๓.๑ การทบทวนสถานการณ์ภาพรวม

๓.๒ การทบทวนศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ การกำหนดประเด็นการปฏิรูปเชิงระบบ โครงสร้าง การบริหารจัดการ และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

๓.๔ การจัดทำข้อเสนอระดับหลักการและสาระสำคัญในแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม (Operational Design)

๓.๕ การดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ ครอบคลุม ทัวถึงและต่อเนื่องแบบคู่ขนานไปพร้อมกับการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดกับเจ้าภาพพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อ สำหรับกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม

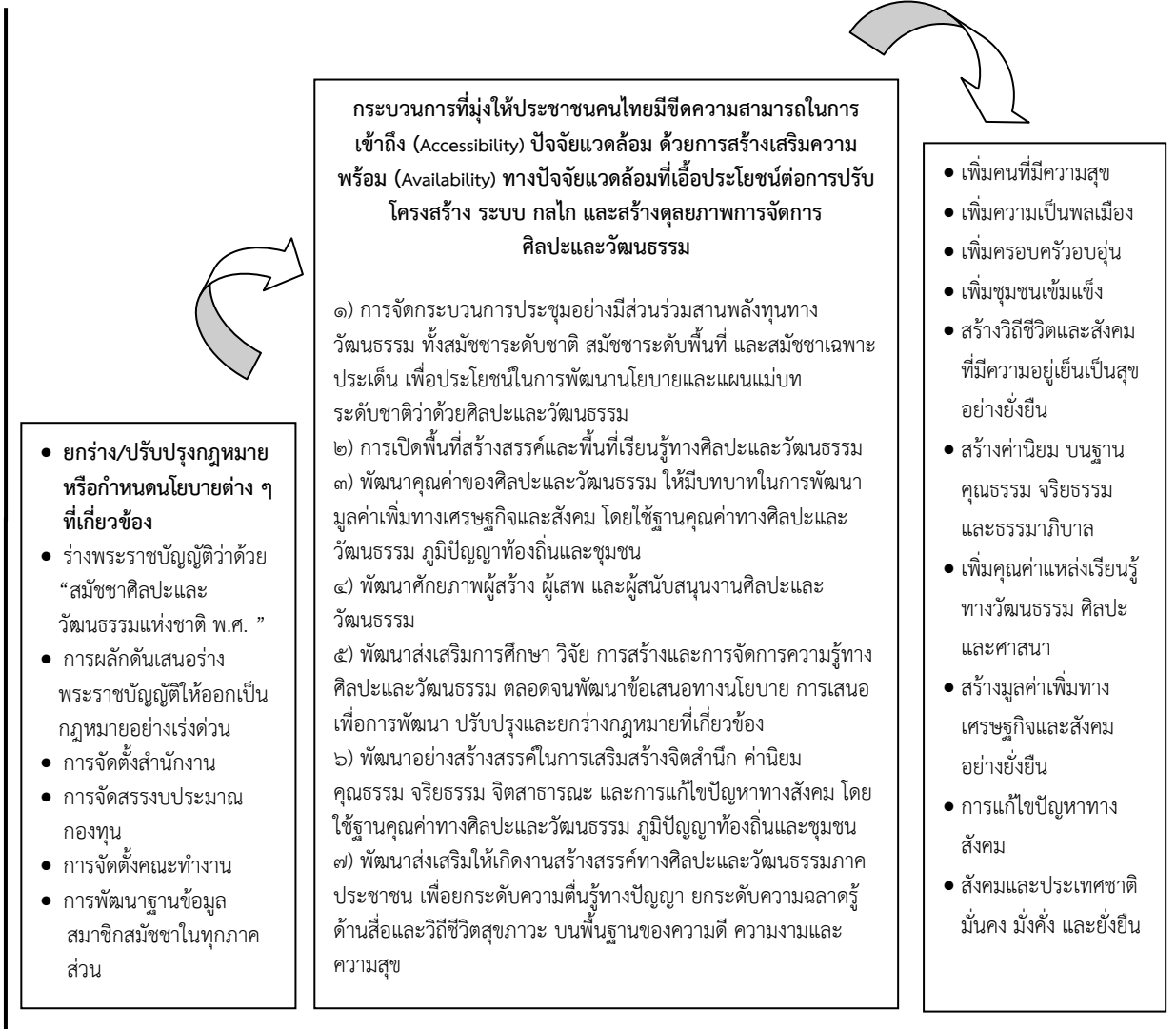
๓.๖ สรุปรายงานผลการพิจารณาศึกษา วาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทางในการปฏิรูปศิลปะ วัฒนธรรม ให้มีความสมบูรณ์และเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๓.๗ การจัดทำรายงานข้อเสนอการศึกษาและยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบวาระปฏิรูปที่ ๓๕ : ศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทาง เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อการพิจารณาและให้ความเห็นชอบและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมายต่อไป ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... พร้อมด้วยกองทุนทุนวัฒนธรรมแห่งชาติ และร่างการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

๔. ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม

จากกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีจุดคานงัด (Levers) คือ ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... มีกรอบเวลาระยะเวลา ๑๐ ปี แบ่งขั้นตอนการปฏิรูปเป็น ๓ ระยะ ตามภาพที่ ๒ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม ดังนี้คือ

ระยะที่ ๑ (๑ ปี)
การจัดทำร่างกฎหมาย/
ผลักดันกฎหมาย /สำนักงาน
และกองทุน
(INPUT)

ระยะที่ ๒ (๔ ปี)
กระบวนการเสริมสร้างและสานพลังยกระดับทุนทาง
วัฒนธรรมและบูรณาการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาค
ส่วน เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม
ของประเทศ (PROCESS)

ระยะที่ ๓ (๕ ปี)
เกิดผลลัพธ์ (Outcome) และ
ผลกระทบ (Impact) ที่มองเห็น
และติดตามประเมินผลได้
เป็นรูปธรรมชัดเจน

จุดคานงัด (Lever) ได้แก่
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย “สมัยชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....”
การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ ๒ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม

ทั้งนี้ ขั้นตอนการปฏิบัติการตามกรอบความคิดยุทธศาสตร์การปฏิรูปศิลปะและวัฒนธรรม
มีกรอบเวลาระยะเวลา ๑๐ ปี แบ่งขั้นตอนการปฏิรูปเป็น ๓ ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ ๑ (๑ ปี) กระบวนการเตรียมปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การจัดทำและเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระยะแรก การจัดทำงบประมาณและสำนักงานที่จำเป็น ได้แก่ การยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วย “สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....” การผลักดันเสนอร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติให้ออกเป็นกฎหมายอย่างเร่งด่วน พร้อมด้วยการจัดตั้งสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติสนับสนุนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิกองค์กรหน่วยงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมในทุกภาคส่วน

ระยะที่ ๒ (๔ ปี) กระบวนการเสริมสร้างและสานพลังยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและบูรณาการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ประชาชนคนไทยมีขีดความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ปัจจัยแวดล้อม ด้วยการสร้างเสริมความพร้อม (Availability) ทางปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการปรับโครงสร้าง ระบบ กลไก และสร้างคุณภาพแห่งอำนาจการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม โดยกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่

๑) การจัดการกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม ที่สานพลังทุนทางวัฒนธรรมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ ทั้งในการจัดการกระบวนการประชุมสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

๒) กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง พื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๓) กระบวนการพัฒนาคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีบทบาทในการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน

๔) กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณภาพการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๕) กระบวนการพัฒนาส่งเสริมการศึกษา วิจัย การสร้างและการจัดการความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาข้อเสนอทางนโยบาย การเสนอเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงและยกย่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

๖) กระบวนการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน

๗) กระบวนการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมภาคประชาชน เพื่อยกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีชีวิตสุขภาวะ บนพื้นฐานของความดี ความงามและความสุข

ระยะที่ ๓ (๕ ปี) เกิดผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ที่มองเห็นและติดตามประเมินผลลัพธ์ได้เป็นรูปธรรมชัดเจน ตามเป้าหมายและตัวชี้วัด ที่มุ่งเน้นการเพิ่มคนที่มีความสุข เพิ่มความเป็นพลเมือง เพิ่มครอบครัวอบอุ่น เพิ่มชุมชนเข้มแข็ง และสร้างวิถีชีวิตและสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างค่านิยม บนฐานคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล เพิ่มคุณค่าแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ศิลปะ และศาสนา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาอารยประเทศได้ในที่สุด

๕. เครือข่ายพันธมิตร

๕.๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญประจำสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้แก่

- คณะกรรมาธิการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา และคณะอนุกรรมาธิการศึกษา พัฒนาและยกระดับกฎหมายศิลปะและวัฒนธรรม และคณะอนุกรรมการอื่น
- คณะกรรมาธิการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส
- คณะกรรมาธิการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- คณะกรรมาธิการปฏิรูปการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- คณะกรรมาธิการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น
- คณะกรรมาธิการวิสามัญการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- คณะกรรมาธิการวิสามัญประชสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูป
- สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติประจำจังหวัด ๗๗ จังหวัด

๕.๒ ส่วนราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๕.๓ ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๕.๔ องค์การภาคประชาสังคม ได้แก่ เครือข่ายศิลปินปฏิรูป เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรม สร้างเสริมสุขภาพ เครือข่ายหอศิลป์ มูลนิธิสมัชชาศิลปิน สมาพันธ์ศิลปินเพื่อสังคม เป็นต้น

๕.๕ องค์การวิชาชีพ ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

๕.๖ องค์การภาคธุรกิจ

๕.๗ องค์การสื่อสารมวลชน

๖. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

๖.๑ แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน นำไปสู่สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๖.๒ เกิดองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อสร้างคุณภาพแห่งการจัดการศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน และเกิดการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรม ระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็นทั่วประเทศ

๖.๓ เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม พื้นที่ทางกายภาพด้านศิลปะ และวัฒนธรรมที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ศิลปินทุกสาขาในพื้นที่ได้มีโอกาสแสดงผลงาน อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและตำบล

๖.๔ เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และพื้นที่เรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม รายการด้านศิลปะและ วัฒนธรรมในพื้นที่สื่อ ในสัดส่วนที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับรายการทั้งหมด ในช่วงเวลาการออกอากาศ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหลัก เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

๖.๕ เกิดกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อสนับสนุนแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะ และวัฒนธรรม

๖.๖ เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอด ทั้งในระดับ จังหวัด อำเภอและตำบล เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

๖.๗ เกิดสำนึกในคุณค่าของงานศิลปะและวัฒนธรรม องค์กรความรู้ใหม่ด้านศิลปะและ วัฒนธรรมที่ได้รับการผลิตและเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

๖.๘ เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม อย่างเป็น ระบบและแพร่หลาย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕

๖.๙ เกิดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประโยชน์มีคุณค่าจากการเรียนรู้และเข้าถึง ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีวิถีชีวิตสุขภาวะเพิ่มขึ้นอย่างแพร่หลาย

๗. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

๗.๑ เพิ่มการเข้าถึงความดี ความงาม ความสุข อันเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจที่หยาบกร้าน

๗.๒ เพิ่มความเป็นพลเมือง การเข้าใจตนเองและผู้อื่น อันเป็นเครื่องขัดเกลาความเห็นแก่ตัว

๗.๓ การปรับกรอบคิดให้อยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกและความ หลากหลายของวัฒนธรรม

๗.๔ เพิ่มครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สร้างสังคมและชุมชนอยู่เย็น เป็นสุขอย่างยั่งยืนบน ฐานวิถีศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๗.๕ เพิ่มการใช้คุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ค่านิยมฟุ้งเฟ้อ วัตถุนิยม วิธีค่านิยมความเป็นไทย ปัญหาเด็กเยาวชนกับปัจจัยเสี่ยงด้านเพศ สุขภาวะ และพฤติกรรมเสี่ยง ต่างๆ

๗.๖ เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม อย่างเป็น ระบบและแพร่หลาย

เอกสารอ้างอิง

- “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.” (๒๕๕๕). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, เล่มที่ ๑๖ เรื่องที่ ๕ สังคมและวัฒนธรรมไทย. ค้นเมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๘, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html>
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (๒๕๕๘). การสื่อสารกับสังคม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เจริญชัย ชนไพโรจน์ และอุมารินทร์ ตูลารักษ์. (๒๕๕๔). “ข้อสรุปการประชุมกลุ่มย่อยคีตศิลป์ การประชุมสมัชชาเครือข่ายศิลปิน.” ใน **สรุปเวทีระดมความคิดและรับฟังความคิดเห็น ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป.
- พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒. (๒๕๒๒). ค้นเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=324
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓. (๒๕๕๖). ค้นเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก <http://www.m-culture.go.th/plan/index.php/2013>
- “มติเวทีสมัชชาเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูปภาคกลาง ด้านทัศนศิลป์” (๒๕๕๔). **สรุปเวทีระดมความคิดและรับฟังความคิดเห็นประชาชน ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=324
- ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ๒๕๕๖-๒๕๕๙. (๒๕๕๗). กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, จาก http://www.culture.go.th/subculture3/images/M_images/yutasat2556-2559.pdf
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ.๒๕๕๖. (๒๕๕๗). ค้นเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99306729
- วรรณา เจริญพลนภัช และคณะ. (๒๕๕๗). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกฎหมายศิลปวัฒนธรรมไทย.** รายงานการวิจัย มุลินิธีสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) **แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรภาคประชาชน.** ค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=552331>
- อโนทัย นิติน, ศุภพร สุวรรณภักดี และวริณัฐ พิทักษ์วงศ์วาน. (๒๕๕๖). **รายงานการวิจัยจัดตั้งสภาศิลปวัฒนธรรมภาคประชาชน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ร่างพระราชบัญญัติ
สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....

ภาคผนวก ก
บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....

คณะกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... ต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่ศิลปะและวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม สร้างเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนานโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จะต้องมีการส่งเสริมการสานพลังจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน ราชบัณฑิตยสถาน ศิลปิน นักวิชาการ เอกชนและองค์กรภาครัฐ ให้เกิดดุลยภาพการจัดการและพัฒนานโยบายสาธารณะทางศิลปะและวัฒนธรรมและเกิดการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม สมควรให้มีสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติและจัดทำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีกองทุนสนับสนุนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... มีสาระสำคัญดังนี้

(๑) กำหนดให้การพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม (ร่างมาตรา ๕)

(๒) กำหนดให้มีคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย ศิลปินในแขนงต่าง ๆ ผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม และผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๗) มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และจัดทำนโยบายแนวทางการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย (ร่างมาตรา ๑๒)

(๓) กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๕) มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมที่คณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติเสนอ และมีหน้าที่เสนอแนะนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมต่อคณะรัฐมนตรี รวมถึงกำหนดแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม (ร่างมาตรา ๑๖)

(๕) กำหนดให้มีสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๐) และมีหน้าที่สนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๒๑)

(๖) กำหนดให้มีกองทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติในสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และการดำเนินงานของคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย เงินบำรุงกองทุนที่จัดเก็บจากภาษีสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐบาลกำหนดให้ ไม่เกินร้อยละ ๑.๕ ของภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ เงินสมทบหรือเงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศและเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้อื่น ๆ (ร่างมาตรา ๒๕) เงินกองทุนให้ใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรม และค่าใช้จ่ายในการบริหารสำนักงาน (ร่างมาตรา ๒๖)

(๗) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน ประกอบด้วย กรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติคนหนึ่งซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารกองทุน การเงิน กฎหมาย และศิลปะและวัฒนธรรม (ร่างมาตรา ๒๘) มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน พิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรม และติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว (ร่างมาตรา ๒๙)

(๘) ให้สำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติต้องจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีสากล และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุของกองทุน และให้รายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีและประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน (ร่างมาตรา ๓๐ และร่างมาตรา ๓๑)

(๙) ในวาระเริ่มแรก กำหนดให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสำนักงาน ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับจำนวนสามคนเป็นกรรมการ และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๔)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่ศิลปะและวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม สร้างเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ยกกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกกระดับความฉลาดรู้ ด้านสื่อและวิถีสุขภาวะ บนพื้นฐานของความคิด และความงาม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศชาติ ตลอดจนสามารถนำคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาเป็นพลังในการพัฒนานโยบายและพลังแนวรุกในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนในมิติต่าง ๆ จากการยกระดับทุนทางวัฒนธรรม จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตามแบบอย่างของนานาชาติได้

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องส่งเสริมการสานพลังยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและบูรณาการการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปิน นักวิชาการ เอกชนและองค์กรภาครัฐ ให้เกิดดุลยภาพการจัดการและพัฒนานโยบายสาธารณะทางวัฒนธรรม และเกิดการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม จึงสมควรมีกฎหมายรองรับให้เกิดองค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยมีกองทุนสนับสนุนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
สมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. ....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“สมัชชา” หมายความว่า องค์กรสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติที่มีองค์ประกอบ สมาชิกที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่คำนึงถึงการมีกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม อย่างเป็นระบบและทั่วถึงในการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และให้หมายรวมถึง การจัดการกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม ที่สานพลังทุนทางวัฒนธรรมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ โดยเฉพาะภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้าน ศิลปิน นักวิชาการ เอกชนและองค์กรภาครัฐ ทั้งในการจัดการกระบวนการประชุมสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น เพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะนโยบายสาธารณะ รวมถึงแผนแม่บทระดับชาติ ว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

“คณะกรรมการนโยบาย” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ

“คณะกรรมการสมัชชา” หมายความว่า คณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

“คณะกรรมการจัดการกระบวนการประชุมสมัชชา” หมายความว่า คณะกรรมการ จัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

“คณะกรรมการบริหารกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนทาง วัฒนธรรมแห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา ๕ การพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมตามมาตรา ๑๒ (๑) และ (๒) โดยต้องมีแนวทางดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) สนับสนุนการพัฒนาผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้สนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณภาพการจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงสามภาคส่วนสำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

(๒) สนับสนุนอย่างสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน และคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๓) สนับสนุนการพัฒนาคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีบทบาทในการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๔) ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ สื่อสร้างสรรค์และกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงการประสานและบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

(๕) ส่งเสริมให้เกิดงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและวัฒนธรรมภาคประชาชน เพื่อการยกระดับความตื่นรู้ทางปัญญา ยกระดับความฉลาดรู้ด้านสื่อและวิถีชีวิตสุขภาวะ บนพื้นฐานของความดี และความงาม

(๖) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเครือข่ายศิลปะและวัฒนธรรม

(๗) ส่งเสริมการศึกษา วิจัย การสร้างและการจัดการความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา ๖ การจัดทำนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ให้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

หมวด ๒

คณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ จำนวน ๕๑ คน ประกอบด้วย

(๑) กรรมการซึ่งมาจากสมาชิกประเภทผู้ประกอบอาชีพศิลปินหรือปฏิบัติงานด้านศิลปะ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านต่างๆ เช่น คีตศิลป์ ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ ศิลปะการแสดง มัณฑนศิลป์ ภาพยนตร์ สถาปัตยกรรม การออกแบบ ศิลปะประยุกต์ เป็นต้น ลงคะแนนเลือกกันเองในแต่ละด้านให้เหลือ ด้านละสองคน รวมสิบแปดคน

(๒) กรรมการซึ่งมาจากสมาชิกประเภทผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ลงคะแนนเลือกกันเองในแต่ละ ด้านให้เหลือด้านละสองคน รวมแปดคน

(๓) กรรมการซึ่งมาจากสมาชิกประเภทผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและ ให้ปริญญาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม ลงคะแนนเลือกกันเองให้เหลือสามคน

(๔) กรรมการซึ่งมาจากสมาชิกประเภทผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรม ลงคะแนนเลือกกันเองให้เหลือห้าคน

(๕) กรรมการซึ่งมาจากสมาชิกประเภทผู้แทนองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการ พัฒนา คุ้มครองหรือช่วยเหลือในด้านเด็กเยาวชน ด้านผู้พิการ ด้านผู้สูงอายุ ด้านชาติพันธุ์ ด้านครอบครัว ด้านสตรี ด้านสื่อสารมวลชน ด้านสาธารณสุข ด้านผู้บริโภค และด้านแรงงาน ลงคะแนนเลือกกันเองในแต่ละ ด้านให้เหลือด้านละหนึ่งคน รวมสิบคน

(๖) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมหกคน

ให้กรรมการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) เลือกกันเองเป็นประธานกรรมการหนึ่งคน และรองประธานกรรมการสองคน

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๘ กรรมการตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(ก) คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันที่จัดแจ้งการเข้าเป็นสมาชิก

(๓) มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้สำหรับสมาชิกในแต่ละประเภท

(ข) ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๒) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือเป็นผู้ที่เคย ต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันที่ยื่นแจ้งการเข้าเป็นสมาชิก เว้นแต่ในความผิด อันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(๕) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

(๖) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจการที่กระทำกับกองทุน หรือในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๙ การได้มาซึ่งกรรมการตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ให้เลขาธิการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ประกาศประเภทสมาชิกและด้านที่มีสิทธิได้รับการคัดเลือก พร้อมนิยามและคำอธิบาย เพื่อประโยชน์ในการรับจดทะเบียนการเข้าเป็นสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสมัชชากำหนด

(๒) ประกาศเปิดรับจดทะเบียนการเข้าเป็นสมาชิก โดยการจดทะเบียนจะระบุประเภทสมาชิกและด้านที่ประสงค์จะรับการคัดเลือกเกินกว่าหนึ่งด้านไม่ได้

(๓) ตรวจสอบวัตถุประสงค์ขององค์กรเอกชน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอจดทะเบียนการเข้าเป็นสมาชิกตามมาตรา ๘

(๔) เสนอให้คณะกรรมการสมัชชาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ในกรณีที่มีสมาชิกประเภทและด้านใดไม่มีผู้ขอจดทะเบียนการเข้าเป็นสมาชิก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

(๕) ประกาศรายชื่อบุคคล ประเภทสมาชิกและด้านที่มีสิทธิได้รับการคัดเลือก

(๖) จัดให้มีการคัดเลือกสมาชิก และจัดทำบัญชีผู้ได้รับคะแนนลำดับรองลงไปในแต่ละประเภทสมาชิกและด้านที่เข้ารับการคัดเลือกเพื่อบรรจุในบัญชีรายชื่อสำรอง

มาตรา ๑๐ ให้กรรมการตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันประกาศแต่งตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

กรรมการตามวรรคหนึ่งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

(๔) คณะกรรมการสมัชชามีมติให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย กรรมการตามมาตรา ๗ (๓) (๔) หรือ (๕) นอกจากต้องพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นจากการเป็นผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาหรือผู้แทนองค์กรเอกชน แล้วแต่กรณี

เมื่อกรรมการตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อสำรองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

กรรมการที่เข้ามาแทนให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ตนแทน

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการสมัชชา มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย
- (๒) จัดทำนโยบาย แนวทางการส่งเสริม พัฒนา ปกป้อง ฟื้นฟู อนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสาน ศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย
- (๓) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีภายใต้แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย
- (๔) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยจัดให้มีกระบวนการ รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องโดยในมิติต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการจัดประชุมสมัชชา ระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนแม่บทระดับชาติ ว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และการกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในกระบวนการจัดประชุมสมัชชาเฉพาะประเด็น ระดับ พื้นที่ และระดับชาติ รวมถึงติดตามการขับเคลื่อนมติสมัชชา
- (๖) เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ที่มีบทบาทในการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และติดตามผลการดำเนินงานตามที่ได้เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาดังกล่าวพร้อมทั้งเปิดเผย ให้สาธารณชนทราบ
- (๗) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการเงินและงบประมาณประจำปีของ สำนักงาน
- (๘) ออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินแก่โครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ ส่งเสริมและสนับสนุนตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม
- (๙) ออกข้อบังคับว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงานภายในของสำนักงานและขอบเขตหน้าที่ของ ส่วนงานดังกล่าว
- (๑๐) ออกข้อบังคับว่าด้วยการจัดประชุม การบริหารงานบุคคล การเงิน การพัสดุและ ทรัพย์สินของสำนักงาน
- (๑๑) ออกข้อบังคับว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการ ของสำนักงาน
- (๑๒) ออกข้อบังคับว่าด้วยการคัดเลือกเลขาธิการ การปฏิบัติงาน การมอบอำนาจ และการประเมินผลการทำงานของเลขาธิการ
- (๑๓) กำหนดจำนวน ตำแหน่ง ระยะเวลาจ้าง อัตราเงินเดือนและค่าจ้าง เงินเดือนของ เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง
- (๑๔) ออกข้อบังคับว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาและการปฏิบัติหน้าที่
- (๑๕) ออกข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดแจ้งการเข้าเป็นสมาชิก
- (๑๖) แต่งตั้งที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการตามที่เห็นสมควรเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๗) ประสานให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการนำแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และมติสมัชชาทุกระดับไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

(๑๘) ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียน และที่เกี่ยวข้องกับนานาชาติ

(๑๙) กำกับดูแลการบริหารโดยทั่วไป

(๒๐) ดำเนินการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการสมัชชาและคณะกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๑๖) อาจเชิญข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือให้จัดส่งเอกสาร หรือข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร

ให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ความร่วมมือแก่คณะกรรมการสมัชชาและคณะกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๑๖)

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการสมัชชา และคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าใช้จ่าย และประโยชน์ตอบแทนอื่นในการดำเนินงานตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่มิให้ได้รับเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่ง

หมวด ๓

คณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ จำนวน ๙ คน ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการ ให้ประธานกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

(๓) จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๔) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติการตามแผนดังกล่าว

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการนโยบายศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาศึกษา เสนอแนะ หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

หมวด ๔

การจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการสมัชชาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่จัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมเฉพาะประเด็นระดับพื้นที่ และระดับชาติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒ (๕)

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการสมัชชาต้องกำหนดให้มีกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมระดับชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อพัฒนาและนำเสนอร่างนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งรายงานผลการติดตามและประเมินผลตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมต่อสมาชิกสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อพิจารณา ก่อนนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายต่อไป

หมวด ๕

สำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๒๐ ให้มีสำนักงานสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๒๑ ให้สำนักงาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำร่างนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม ตามกรอบแนวทางและมติของคณะกรรมการสมัชชา

(๒) จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปีภายใต้แผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผน

(๓) จัดทำแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการเงินและงบประมาณประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการสมัชชา เพื่อให้ความเห็นชอบ

(๔) สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสมัชชา คณะกรรมการนโยบาย และคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการประชุมสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมทุกระดับ ทั้งสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น ตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

(๖) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการของสำนักงาน รวมทั้งเสนอแผนการส่งเสริมและสนับสนุนสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติตามนโยบายและแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม แผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ

(๗) จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสมัชชา คณะกรรมการนโยบาย และคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการสมัชชา เป็นผู้แต่งตั้ง เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการบริหารงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม สามารถทำงานให้แก่สำนักงานได้เต็มเวลา มีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง และต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

มาตรา ๒๓ เลขาธิการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ให้คณะกรรมการสมัชชา เป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการทำงานของเลขาธิการ

มาตรา ๒๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ออกตามกรณีที่กำหนดไว้ในข้อตกลงระหว่างคณะกรรมการสมัชชากับเลขาธิการ

(๔) คณะกรรมการสมัชชามีมติให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

มาตรา ๒๕ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ” ในสำนักงาน เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และการดำเนินงานของคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

(๑) เงินทุนประเดิมจากรัฐบาล จำนวนสองร้อยล้านบาท และเงินอุดหนุนอื่นจากรัฐบาลตามที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๒) เงินบำรุงกองทุนที่จัดเก็บจากภาษีสรรพสามิตที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐบาลกำหนดให้ ไม่เกิน ร้อยละ ๑.๕ ของภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ

(๓) เงินสมทบหรือเงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือ องค์กรการระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๔) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินการ

(๕) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา ๒๖ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม

(๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการประชุมสัมมนา ศิลปะและวัฒนธรรมทุกระดับ ทั้งสมัชชาระดับชาติ สมัชชาระดับพื้นที่ และสมัชชาเฉพาะประเด็น ตามมติ คณะกรรมการสมัชชา

(๓) ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๗

ให้สำนักงานเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของกองทุนและดำเนินการเบิกจ่ายเงินกองทุน ตามพระราชบัญญัตินี้

เงินและทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งให้เป็นของสำนักงาน เพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของ กองทุนโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๒๗ ให้สำนักงานมีอำนาจกระทำกิจการต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บท ระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง

(๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ

(๒) ก่อตั้งสิทธิ หรือกระทำนิติกรรมใด ๆ

(๓) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสำนักงาน

(๔) กระทำการอื่นใดบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติ ว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรม และตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๘ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติ จำนวน ๑๒ คน ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งประธานกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติแต่งตั้งจากกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติตามมติของที่ประชุม

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และเลขาธิการสมัชชาศิลปะและ วัฒนธรรมแห่งชาติ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการสมัชชาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ แต่งตั้งจาก ผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหารกองทุน ด้านการบริหารธุรกิจ ด้านการเงิน ด้านกฎหมาย หรือด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านละหนึ่งคน

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุน คัดเลือกรองประธานกรรมการบริหารกองทุนจำนวนหนึ่งคน จากกรรมการตาม (๓)

ให้รองเลขาธิการซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุน ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการ สมัชชากำหนด ทั้งนี้ ต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยทุกสองเดือน

มาตรา ๒๙ คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกองทุนให้ดำเนินกิจการ ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปะและวัฒนธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ อำนาจ หน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๑) ควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับ ที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) พิจารณานุมัติโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากกองทุนตาม ข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) ระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เข้าสู่กองทุน

(๔) ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุน จากกองทุน

(๕) แต่งตั้งที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการตามที่เห็นสมควรเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการสมัชชา มอบหมาย

หมวด ๖

การบัญชี การตรวจสอบ และการประเมินผล

มาตรา ๓๐ ให้สำนักงานจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีสากลและตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุของกองทุน และให้รายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสมัชชาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ในการตรวจสอบภายใน ให้ประธานคณะกรรมการสมัชชา แต่งตั้งพนักงานเพื่อทำหน้าที่ ผู้ตรวจสอบภายในโดยเฉพาะและให้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการสมัชชาตามข้อบังคับที่คณะกรรมการ สมัชชากำหนด

มาตรา ๓๑ ให้สำนักงานจัดทำงบการเงิน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยงบแสดงฐานะ ทางการเงิน งบรายได้และค่าใช้จ่าย และงบกระแสเงินสด ส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปี บัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้สอบบัญชีและประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน ในรายงานผลการสอบบัญชีให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด คุ่มค่าและได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนประสานงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับแผนการตรวจสอบการเงินและการปรับปรุงทบทวนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการดำเนินงานของสำนักงานให้เกิดประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ และมีธรรมาภิบาล น่าเชื่อถือแก่สาธารณชน ตลอดจนมีการติดตามความก้าวหน้าและการตรวจสอบการดำเนินงานของสำนักงานให้เป็นไปตามโครงการ และแผนงานที่ได้จัดทำไว้ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานประจำปี โดยคณะกรรมการประเมินผลซึ่งเป็นบุคคลภายนอกสำนักงาน

การประเมินผลการดำเนินงานจะต้องแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏทั้งในด้านประสิทธิผลในด้านประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนากองทุน และในรายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนจะได้กำหนดเพิ่มเติมขึ้น

มาตรา ๓๓ ให้สำนักงานจัดทำรายงานประจำปีของกองทุนและรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสมาชิก คณะกรรมการนโยบาย คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อพิจารณาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลงานในปีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งงบการเงิน และรายงานของผู้สอบบัญชี พร้อมทั้งเปิดเผยให้สาธารณชนทราบด้วย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสำนักงาน ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความสามารถด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับจำนวนสามคนเป็นกรรมการ และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสมาชิกศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการสมาชิกศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐบาลจัดสรรทุนประเดิมให้แก่กองทุนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ (๑)

ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการตาม
วรรคหนึ่งและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย จนกว่าคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเห็นว่า
สำนักงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

คณะกรรมการการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม
จริยธรรมและการศาสนา

ภาคผนวก ข

รายชื่อคณะกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา

๑. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	ประธานกรรมการ
๒. พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก วิชิต ยาทิพย์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์กิตติคุณสุกัญญา สุดบรรทัด	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. รองศาสตราจารย์กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๖. ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายวินัย ตะหุลัน	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๘. ศาสตราจารย์เกียรติคุณตรึงใจ บุรณสมภพ	ประธานที่ปรึกษากรรมการ และโฆษกกรรมการ
๙. นายจำลอง โพธิ์สุข	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. นางจุรี วิจิตรวาทการ	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๑. นายเทียนชัย ปิ่นวิเศษ	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๒. นายธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๓. พลเอก ภูติศ ทัดตียโชติ	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๔. พลเรือเอก ศุภกร บุรณติลก	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๕. นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์	โฆษกกรรมการ
๑๖. นางสาวอ่อนอุษา ลำเลียงพล	โฆษกกรรมการ
๑๗. นายชูชาติ อินสว่าง	กรรมการ
๑๘. นางเตือนใจ สิ้นธุวนิก	กรรมการ
๑๙. นายนิรันดร์ พันทรกิจ	กรรมการ
๒๐. นายนิอาแซ ซื่อแข็ง	กรรมการ
๒๑. นางเบญจวรรณ สร้างนิทร	กรรมการ
๒๒. รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม	กรรมการ
๒๓. นางพรรณวรินทร์ รัตนวานิช	กรรมการ
๒๔. นางพรรณณี จารุสมบัติ	กรรมการ
๒๕. นายประสาร มฤคพิทักษ์	กรรมการ
๒๖. รองศาสตราจารย์สีปวงศ์ ธรรมชาติ	เลขานุการคณะกรรมการ
๒๗. นางกอบแก้ว จันทร์ดี	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

ที่ปรึกษากรรมการ

๑. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	ที่ปรึกษากรรมการ
๒. นายศรีศักร วัลลิโภดม	ที่ปรึกษากรรมการ
๓. นายอำนาจ จันเงิน	ที่ปรึกษากรรมการ
๔. นายมหัศจรรย์ โสดี	ที่ปรึกษากรรมการ
๕. นายธนีสร์ ศรีกลิ่นดี	ที่ปรึกษากรรมการ

๖. พลเอก ธีรวัฒน์ ทิพย์จันทร์
๗. นายธนาวุฒิ ศรีธนาวิโรจน์
๘. นายรัฐปกรณ์ นิภานันท์
๙. นายพิสุทธิ์ ทรัพย์วิจิตร

ที่ปรึกษากรรมการ
ที่ปรึกษากรรมการ
ที่ปรึกษากรรมการ
ที่ปรึกษากรรมการ
